

Vladna pogajanja pred zaključkom?

Ko smo morali to številko zaradi včerajšnjega praznika uredniško zaključiti že v torek, še ni bilo znano, kako so se pogajanja o novi vladi in vladni koaliciji nadaljevala in do kakšnih rezultatov so pri tem prišli. Po sestanku predstavnikov SPÖ in FPÖ v ponedeljek je bilo namreč sporočeno le toliko, da pogajanja dobro napredujejo, da so dosegli viden napredek tudi v stvarnih vprašanjih in da ne izključujejo možnosti, da bi v sredo prišlo že do zaključkov pogovorov, potem ko naj bi v torek vodilni gremiji obeh strank ocenili dosednji potek pogajanj ter prižgali „zeleno luč“ za sklenitev koalicijskega sporazuma.

Toda ne glede na to, kako daleč so trenutno s pogajanjem, eno je precej gotovo že od vsega začetka: po dolgih letih bomo v Avstriji spet dobili koalicijsko vlado in v tej vladi bo prvič v zgodovini druge republike zastopana tudi nacionalna

stranka — FPÖ. Tako bodo socialisti torej drago plačali svoj poraz, ki so ga doživeli pri volitvah 24. aprila. Cena za to, da lahko ostanejo na oblasti, namreč ni samo v tem, koliko ministrov bodo morali odstopiti svojemu vladnemu partnerju in kako daleč morajo popustiti v svojih predstavah o bodoči vladni politiki; ta cena ima predvsem tudi svojo moralno plat, to je povzdig svobodnjakov, ki vse do danes še niso jasno opredelili svojega priznavanja k samostojnosti Avstrije, na raven vladne stranke.

Ravno ta „usluga“, ki pomeni absoluten novum v povojni zgodovini Avstrije (sicer je bilo v minulih desetletjih že več podobnih poskusov, ki pa so se vsi razbili na odločni odklonitvi prejšnjih zveznih predsednikov), bo socialistično stranko verjetno bremenila bolj kot ji bo ljubo. Že sedaj je v njenih lastnih vrstah, predvsem v krogih socialis-

tične mladine, opaziti dokajšnje nezadovoljstvo s tistimi, ki hočejo oblast obdržati „za vsako ceno“. To nezadovoljstvo pa se bo gotovo še stopnjevalo, ko se bo pokazalo, koliko bo morala SPÖ svojemu partnerju naljubo odstopiti od svojega programa, s katerim je šla v boj za glasove.

Preokret, ki ga pomeni v avstrijski politiki zblíževanje med SPÖ in FPÖ, pa gotovo tudi za narodnostne manjšine ne bo ostal brez posledic. V manjšinski politiki, kreirani v smislu tristrankarskega pakta, je FPÖ že doslej igrala odločilno vlogo; zdaj, ko bo sploh soudeležena na oblasti, bo njen vpliv le še večji. To pomeni, in tako se glasi tudi ocena ZSO, da se bomo morali koroški Slovenci še bolj kot doslej opirati na lastne sile, hkrati pa od vlade še bolj odločno zahtevati uresničitev pravic, ki so nam zagotovljene v čl. 7 državne pogodbe.

ZVEZA SLOVENSkih ŽENA vabi na prireditev ob

40-letnici ustanovitve Zveze slovenskih žena

v soboto, 14. maja 1983 ob 13. uri v hotelu Obir v Železni Kapli Spored:

- pozdrav predsednice Zveze slovenskih žena Milene Gröb-lacher
- govor prve predstavnice Antifašistične fronte žena Sadošek Ivanke-Zale
- kratek kulturni spored

Še je čas za prijave k dvojezičnemu pouku

Še je mogoče v naslednjih dveh tednih do konca maja otroka, ki gre prvič v šolo, prijaviti k dvojezičnemu ljudskošolskemu pouku, v glavni šoli pa k pouku slovenščine. Če ste pri vpisovanju otroka prezrili prijavo k dvojezičnemu pouku, to lahko nadoknadite tudi jeseni v prvih 10 dneh po začetku šolskega leta. Seveda lahko prijavite tudi otroke, ki prej niso obiskovali dvojezičnega pouka. Prijava velja za celo ljudskošolsko ali glavnošolsko dobo.

Prav pri jeziku je težko nadoknadi zamujene priložnosti. Omogočite otroku, da se bo že v osnovni šoli naučil slovenskega jezika, ki ga sami obvladate. Preprečite, da

bo vaš otrok postal eden od tistih odraslih, ki obžalujejo, da jih starši niso naučili slovenskega jezika oz. jim niso omogočili dvojezičnega pouka.

DVOJEZIČNI KOLEGIJ NA TRGOVSKI AKADEMIJI

Dvojezični abiturientski tečaj na trgovski akademiji bo doživel v prihodnjem šolskem letu določeno spremembo: enoletni tečaj bodo spremenili v dvoletni kolegij, ki ga bodo študentje zaključili z maturo. Predmeti ostanejo v glavnem isti, le snov bodo razširili in živ tuj jezik bo postal obvezen predmet. Prijave za dvoletni dvojezični kolegij so možne tudi še s prvim dnevom šolskega leta 1983/84.

ZVEZA KOROŠKIH PARTIZANOV

vabi na

odkritje spomenika

padlim partizanom na Šentjanških Rutah
ki bo v nedeljo 5. junija 1983 ob 14. uri.

Na Šentjanških Rutah so bili 10. novembra 1944 pobiti in sežgani partizani Egidij Hafner iz Šentjanških Rut, Miha Brumnik iz Obirske in Rezika Malle iz Šentjanža; že 30. oktobra 1944 pa je na Šentjanških Rutah padel partizan Janez Wester.

Z udeležbo na prireditvi, ki jo bo popeljal kulturni spored, se bomo oddolžili padlim borcem na Šentjanških Rutah, preko njih pa bo hvaležen spomin veljal vsem ogromnim žrtvam, ki smo jih koroški Slovenci doprinesli v boju proti fašizmu.

Odbor

ZSO je ocenila izid volitev in zavzela kritično stališče do koalicije SPÖ-FPÖ

Na skupni seji dne 5. maja 1983 sta Upravni in Nadzorni odbor Zveze slovenskih organizacij na Koroškem med drugim temeljito razpravljala o izidu letošnjih državnoborskih volitev.

Bilo je ugotovljeno, da je izid volitev potrdil stališče ZSO. Koroški Slovenci so se tudi tokrat odločili za eno ali drugo stranko oziroma skupino tako po splošnih družbenih konceptih le-teh ali pa iz narodnostnega vidika. Verjetna mala koalicija med SPÖ in FPÖ bo po vsej verjetnosti otežila položaj koroških

Slovencev in jih še bolj kot doslej silila, da se zavedajo svojih lastnih moči in da nadaljujejo politiko vse-spološne samopomoči. Na drugi strani pa se v novih političnih gibanjih ponujajo demokratične sile, s katerimi bo treba najti v vprašanih členu 7 državne pogodbe konkretne oblike sodelovanja.

ZSO slej ko prej obsoja politiko tristrankarskega sporazuma v parlamentu zastopanih strank. Odborniki so zavrnilo očitke nekaterih socialističnih funkcionarjev na delni ravni, ki so očitali Slovencem, da so sokrivi za nepričakovano ve-

lik osip socialističnih glasov; poudarili so, da je nazadovanje SPÖ na dvojezičnem ozemlju nedvomno posledica restriktivne politike deželnega glavarja Wagnerja. ZSO bo tudi v bodoče spodbujala tiste svoje odbornike, ki so včlanjeni v SPÖ, da si v okviru svoje stranke še naprej prizadevajo za uveljavitev manjšinskih pravic v skladu z določili 7. člena avstrijske državne pogodbe.

Na seji je bil dr. Marjan Sturm, sodelavec Slovenskega znanstvenega inštituta v Celovcu, imenovan za poslevodečega tajnika ZSO.

Državna pogodba obvezuje Avstrijo v duhu izročil protifašističnega boja

V teh dneh se spominjamo nepozabnega maja leta 1945, ko je po strašni dobi nasilja, preganjanja in v največji zločin stopnjevanega zlorabljanja oblasti spet zadihala svoboda; ko je po letih vojnega divjanja, umiranja in pustošenja končno zavladal mir. V nedeljo pa bomo obhajali obletnico podpisa avstrijske državne pogodbe, s katero je Avstrija spet postala suverena država.

Na prvi pogled tukaj ni videti medsebojne povezave, ki pa v resnici je. Z zmago nad nacistično Nemčijo, ki je bila formalno dosežena s kapitulacijo 8. maja 1945, so bili namreč položeni tudi temelji, na katerih je iz ruševin velikonemške ostmarke zrasla demokratična republika Avstrija, katere mednarodnopravni „rojstni list“ je državna pogodba, podpisana 15. maja 1955. In kar je še posebno važno: medsebojna povezava obstaja v duhovno-moralnem pogledu — to je protifašistična vsebina. Druga avstrijska republika je sad protifašističnega boja in državna pogodba Avstrijo tudi nedvoumno obvezuje v duhu tega boja.

V letih in desetletjih po drugi svetovni vojni je bilo ravno ob teh pomembnih obletnicah vedno spet postavljeno vprašanje, kako je s pogodbeno zvestobo Avstrije, kako je s spoštovanjem izročil in z izpolnjevanjem obveznosti, ki jih naši domovini nalaga državna pogodba. Odgovori na ta vprašanja doslej še nikdar niso bili povsem zadovoljivi.

Zadovoljivega odgovora tudi tokrat ne bo. Tokrat še posebno ne. Kajti ravno v dneh, ko se spominjamo omenjenih obletnic in se zavedamo njihove protifašistične

vsebine, doživljamo v avstrijskem političnem dogajanju nevaren razvoj, ko vse kaže, da bo v okviru koalicijskega barantanja med SPÖ in FPÖ enega najvišjih položajev v državi zasedel človek, ki je bil svoječasno pripadnik ene najbolj proslulih edinic zločinske SS. Upravičeni odpor proti izvolitvi predsednika kluba FPÖ-jevskih poslancev Friedricha Petra za 3. predsednika parlamenta zajema široke plasti avstrijskega prebivalstva. Ta odpor je posebno odločen razumljivo pri tistih, ki so bili neposredno soočeni z nacističnim nasiljem, pri žrtvah nacizma in pri borcih proti fašizmu — in z njimi se predvsem tudi koroški partizani in slovenski izseljenci zavestno vključujejo v skupno obrambo tradicij in pridobitev protifašističnega upora.

Sploh se koroški Slovenci čutimo solidarno povezane z vseni demokratičnimi silami v Avstriji, ki v teh dneh s skrbjo spremljajo nevarni razvoj na političnem prizorišču. Skupaj z njimi svarimo merodajne dejavnike pred usodno napako, da bi v kupčiji za oblast in stolčke zgubili smisel za realnost in prezrli meje možnega. Pomenilo bi nedvomno višek nesramnosti, če bi fašistični preteklosti pripomogli do „salonske zrelosti“ prav ob obletnici državne pogodbe, ki obvezuje Avstrijo v duhu izročil protifašističnega boja. To bi prizadelo naši državi hud udarec in povzročilo nepopravljivo škodo njenemu ugledu v svetu. Tega pa si ne more privoščiti nobena stranka, če se noče obremeniti z moralno hipoteko, ki bi se ji — če ne že prej — gotovo maščevala pri prihodnjih volitvah.

Visoko odlikovanje PAVLU ŽAUERJU-MATJAŽU

Predsednik CK ZKS Andrej Marinc je prejšnji teden izročil inž. Pavlu Žauerju-Matjažu red jugoslovanske zastave z lento, s katerim ga je odlikovalo Predsedstvo SFRJ.

Visoko državno odlikovanje je prejel tovariš Matjaž za svoje dolgoletno požrtvovalno družbenopolitično delovanje. Na Koroškem ga poznamo predvsem kot pionirja oboroženega boja proti nacifašizmu, saj je bil prav tovariš Matjaž med prvimi, ki so prižgali baklo upora med koroškimi Slovenci. Poleg visokih funkcij, ki jih je zavzemal po osvoboditvi, je bil dolga leta tudi predsednik in je zdaj častni predsednik Odbora koroških partizanov v Ljubljani.

Številnim čestitkam, ki jih je bil deležen ob podelitvi zasluženega priznanja, se pridružujemo tudi koroški Slovenci, ki smo v tovarišu Matjažu vedno imeli iskrenega prijatelja!

PREBERITE

Značilnosti izida volitev na južnem Koroškem

str. 2

Dunajski slavnostni tedni 1983

str. 3

Teden odprtih vrat v celovski zaščiteni delavnici

str. 4

Letni koncert glasbene šole

str. 5

Gatterer primerja Južno Tirolsko z južno Koroško

str. 7

Srečanje slavistov Celovca in Ljubljane

str. 8

Nekaj značilnosti južno-koroškega volilnega rezultata

Analize izida državnozbornih volitev so v polnem teku. Prav je, da si pobliže ogledamo tudi, kako so se odločali volilci na narodnostno mešanem ozemlju Koroške.

Premiki v volilnem zadržanju

V vseavstrijskem merilu strokovnjaki in politiki ugotavljajo značilne premike v volilnem zadržanju. Avstrija je bila doslej država z izredno visoko stabilnostjo med tradicionalnimi strankarskopolitičnimi tabori. Po volitvah se še bolj kot tik pred njimi množijo prepričanja, da so v teku globlje spremembe na avstrijskem političnem prizorišču. Glavni njihov nosilec postaja do vladajočih kritični državljani, ki izražajo svoj protest tudi z volilno glasovnico. Sedaj je takih volilcev približno 10 odstotkov. Med njimi močno prevladujejo mlajši letniki. Po ocenah politologov bo narasla ta skupina na 20 % do 30 % vseh volilcev, kar bi prav gotovo močno spremenilo lice avstrijskega političnega življenja. Ob preteklih volitvah je Avstrija ta novi tip organiziranega političnega gibanja spoznala zlasti na primeru alternativne liste Avstrije, nekoliko pa tudi ob Tollmannovih „zelenih“. Brez dvoma pa to novo politično gibanje meša tudi znotraj etabliranih strank. Kot zastopnik teh novih idej znotraj socialistične stranke je pri zadnjih volitvah dobil Čap samo na Dunaju več kot 60.000 preferenčnih glasov. Skupno skoraj 4 % glasov pa so dobili Tollmannovi zeleni, alternativna lista Avstrije in komunistična stranka, ki jih moremo brez pridržkov šteti kot protestne glasove. Kaj bi enotno nastopanje teh skupin pomenilo, vidimo, če pomislimo, da je svobodnjaška stranka dosegla le za odstotek več glasov in dobila ne samo 12 poslancev, temveč celo možnost, da postane partner vladne koalicije.

Kako so se premiki odražali na narodnostno mešanem področju Koroške?

Že za Koroško velja, da je delež protestnih glasov nad vseavstrijskim povprečjem. S 5,3 % gla-

sov za KPÖ, VGO in ALÖ pa je ta skupina v 36 občinah narodnostno mešanega dela Koroške še večja. Prekaša celo Predarlško, ki je med zveznimi deželami na prvem mestu. Med vzroki, zakaj so volilci na južnem Koroškem v tako veliki meri oddali glas strankam izvenparlamentarne opozicije, je treba imenovati na prvem mestu nerешeno manjšinsko vprašanje. Razlike med rezultatom iz let 1979 in 1983 so v mejah koroške normale v glavnem le tam, kjer slovenski politični element ni močnejše prisoten. Manjšinski faktor je prinesel socialistični stranki na južnem Koroškem večji poraz kot v koroškem in vseavstrijskem merilu (kljub temu pa je obdržala SP s skoraj 56 % glasov svoje dominantno mesto v tem prostoru). Tudi ljudska stranka je na južnem Koroškem utrpela nekoliko večji upad glasov kot na deželni ravni. Isto velja za KP, ki je izgubila kar dobro tretjino svojih glasov. Med „zmagovalce“ na južnem Koroškem moremo šteti svobodnjaško stranko, ki je dobila za pičel odstotek več glasov kot pri zadnjih parlamentarnih volitvah. Kako relativen je ta rezultat, pa ugotovimo, če ga primerjamo z rezultati preteklih deželnozbornih volitev. J. Haider, ki se je na južnem Koroškem na vso moč trudil pokazati svojo nemško-nacionalno stran, je dosegel slabši rezultat, kot ga je imela FP pri deželnozbornih volitvah 1979 in 1975. Sploh pa je delež svobodnjaške stranke na narodnostno mešanem ozemlju občutno nižji od vsekoroškega deželnega povprečja.

Izgube posameznih strank brez dvoma gredo na račun alternativne liste. Posebej očitni postajajo premiki, ki jih je povzročila manjšinska komponenta, ob pogledu na volilne rezultate posameznih strank v nekaterih južnokoroških občinah. SP je najmočnejše izgubila v Bilčovsu, Globasnici, Selah, Pliberku in Žitari vasi (med 11,2 % in 6,6 % manj glasov kot leta 1979), torej povsod tam, kjer je ALÖ dosegla znaten del glasov. Tudi ÖVP je v

12 milijonov šilingov. Prav tako sta število požarov in višina nastale škode v primerjavi z letom 1981 narasla tudi v obrti (132 požarov in skoraj 27 milijonov šilingov škode), medtem ko je škoda v industriji nazadovala in lani dosegla 11,7 milijona šilingov; na vseh področjih pa je bila električna energija glavni „krivec“.

Škodo, ki so jo s svojimi posegi preprečili gasilci, pa v letu 1982 cenijo na okroglo 360 milijonov šil.

180 milijonov šilingov je znašala požarna škoda na Koroškem

V letu 1982 so požari v naši deželi povzročili škodo, ki jo cenijo na skupno 179,405.000 šilingov. S tem se požarna škoda v primerjavi z letom 1981 sicer ni povečala, vendar je dosegla drugo najvišjo vsoto, ki je bila kdajkoli zabeležena na Koroškem.

Pretežni del škode, ki jo leto za leto povzročijo požari, odpade na velike požare. Lani je bilo na Koroškem 62 takih požarov, kjer je nastala škoda znašala več kot milijon šilingov; čeprav predstavlja teh 62 primerov le 6,7 odstotka od celotnega števila požarov, pa pomeni povzročena škoda v višini 122 milijonov šilingov kar dve tretjini celotne škode, ki je lani nastala vsled požarov, ki jih je bilo lani na Koroškem skupno 925.

Področje, ki so ga lani požari najbolj prizadeli, je bilo kmetijstvo, kjer je bila povzročena škoda v rekordni višini 103 milijonov šilingov, kar pomeni v primerjavi z letom 1981 povečanje za 16 milijonov šilingov. Glavni vzrok požarov v kmetijstvu je samovžig pridelkov, kar narekuje potrebo po še večji pazljivosti pri spravljanju sena. Razmeroma veliko škodo povzroča v kmetijstvu tudi strela; lani je požarna škoda, ki jo je naredila strela, znašala okroglo 20 milijonov šilingov. Nadaljnjih 27 milijonov šilingov škode pa so povzročili kmetijstvu požari, ki so bili namerno podtaknjeni oziroma so jih zakrivilo otroci med igro.

Precejšen delež zavzemajo v sklopu požarne škode tudi primeri, kjer do požara pride vsled okvar in drugih nedostatkov pri ogrevanju stanovanj. Lani je povzročena škoda znašala več kot 29 milijonov šilingov in je s tem predlansko preseglakar za

Šmarjeti, Rožeku, Globasnici, Šentjakobu in Pliberku izgubila na račun ALÖ. Precejšnje število protestnih glasov je šlo tudi od KP k ALÖ. KP je nadpovprečno izgubila zlasti v močnih slovenskih občinah, v Globasnici, Selah, Pliberku, Žitari vasi, Šentjakobu in Železni Kapli.

K nadpovprečnemu rezultatu ALÖ je gotovo odločilno pripomogel volilni proglas Koroške enotne liste in simpatija, ki jo je ALÖ uživala tudi pri nekaterih koroških Slovencih, ki se drugače ne ogrevajo za samostojno slovensko strankarsko nastopanje pri volitvah na deželni ali državni ravni. Seveda pa je tudi ob rezultatih ALÖ treba pripomniti, da je na južnem Koroškem dobila le približno polovico glasov KEL, če upoštevamo, da je za ALÖ glasovalo tudi večje število takih, ki KEL niso bili blizu.

Volilni rezultat narodnostno mešanega ozemlja kaže, da so slovenski volilci pod „normalnimi“ pogoji, pač zaradi socialne in idejno-politične pripadnosti ogromne večine slovenskega prebivalstva, naravnih rezervov za socialistično stranko. Narodnopolitična komponenta pa je prispevala k temu, da ji znaten del slovenskih volilcev ni bil več pripravljen brez koncesij dati svoj glas. Brez dvoma je tri-strankarski sporazum pri volitvah najbolj škodoval socialistični stranki, v enaki meri pa je to tudi poraz deželnega glavarja Wagnerja. Njegov politični stil in njegov odnos do manjšinskih pravic je izzval pri znatnem številu slovenskih volilcev viden protest.

Kako naprej v Avstriji in na Koroškem?

Teško je prerokovati politični razvoj prihodnjih let in desetletij. Verjetno je sicer, a ne povsem nujno, da bo prišlo do konsolidacije nove alternativne politične sile v obliki nove stranke. To bo najbolj odvisno od tega, ali bo uspela etabliranim strankam korenita reforma vsebine in oblike političnega dela. Del te reforme pa mora biti tudi pozitiven odnos do narodnih manjšin. Zadnje volitve so pokazale, da aroganten in nedemokratičen odnos do posameznih skupin, na primer manjšin, in do aktualnih humanističnih idej (na primer mirovnega gibanja, gibanja za varstvo okolja) prinaša etabliranim strankam tudi slabe volilne rezultate. Tako formiranje nove alternativne stranke kot reformirane etablirane stranke lahko za manjšino pomenijo pozitiven perspektivo v boju za uresničitev demokratičnih in narodnih pravic. V kakšno smer bodo šle stranke v odnosu do manjšin, pa je v odločilni meri odvisno tudi od pripadnikov manjšin, ki se udeležujejo v posameznih gibanjih in strankah.

Teodor Domej

Za manjšinsko šolstvo je razpisano mesto nadzornika

Zvezno ministrstvo za pouk in umetnost je na območju deželnega šolskega sveta za Koroško razpisalo mesto okrajnega šolskega nadzornika za ljudske in glavne šole s slovenskim učnim jezikom, za pouk slovenskega jezika na dvojezičnih ljudskih šolah in slovenskih oddelkih glavnih šol ter za neobvezni pouk slovenščine na slovenskih ljudskih in glavnih šolah.

V pošteve pridejo samo učne moči, ki so usposobljene za pouk v nemškem in slovenskem učnem jeziku na ljudskih in (ali) glavnih šolah ter lahko dokažejo večletno dejavnost na splošnoizobraževalnih obveznih šolah in odlične pedagoške dosežke.

Na pedagoški akademiji v Celovcu (nekdanjem učiteljski učilnici - op. ured.) pa je med drugim razpisano mesto učitelja didaktike manjšinskega šolstva (slovenščina) v okviru izobrazbe ljudskošolskih učiteljev ter strokovne didaktike slovenščine v okviru izobrazbe glavnoslovenskih učiteljev.

Pospeševanje kulture bo dobilo zakonsko osnovo

Urad koroške deželne vlade je razposlal v proučitev osnutek zakona o pospeševanju kulture. Ob tej priložnosti je bilo v objavi deželne tiskovne službe poudarjeno, da bo s tem pospeševanje kulture in kulturne dejavnosti zakonsko urejeno, pri čemer naj bi novi zakon služil pospeševanju sodobne kulturne dejavnosti in potrditvi kulture prejšnjih časov ter naj bi budil razumevanje za kulturo sedanjosti in preteklosti. Na podlagi novega zakona bo osnovan tudi poseben „kulturni svet“, ki bo deželni vladi dajal strokovne nasvete pri pospeševanju kulture.

K nameravani zakonski ureditvi pospeševanja kulturne dejavnosti bodo razumljivo morali spregovoriti tudi pristojni forumi koroških Slovencev. Saj bo od te ureditve

zaviselo, kako bo dežela v bodoče upoštevala, priznavala in predvsem pospeševala posebej tudi slovensko kulturno dejavnost - ali jo bo dejansko priznala kot bogatitev za Koroško in ji kot takšni tudi posvetila ustrezno skrb, ali pa jo bo mačehovsko odrinila od skupne mize.

Pristojnim dejavnikom, ki bodo o tem odločali, bi vsekakor že sedaj svetovali, da se zamislijo ob besedah, ki jih je zapisal veliki koroški pesnik in pisatelj Josef F. Perkonig. Med drugim je namreč dejal: „Brez koroškega Slovenca bi bila Koroška revnejša... Dajmo mu prostor pri vaši mizi, dragi rojaki, in ponovite njegov lepi običaj: Položite predenj hleb kruha in postavite zraven poln vrč...“

Zahteva po samoodločbi razdvaja južne Tirolce

Na podlagi rezultatov zadnjega ljudskega štetja leta 1981 beležijo na Južnem Tirolskem občutno povečanje deleža nemškega in ladinskega prebivalstva, medtem ko delež italijanskega prebivalstva občutno nazaduje. Zaradi tega razvoja se Italijani na Južnem Tirolskem že počutijo kot manjšina, nekateri celo govorijo o „smrtnem pohodu“ italijanskega življenja v tem delu Italije.

Kljub temu pa se med nemško govorečo narodnostjo na Južnem Tirolskem prav v zadnjem času vedno bolj uveljavlja skupina, ki se s tem razvojem noče zadovoljiti niti ji ni dovolj vse tisto, kar južnim Tirolcem zagotavlja statut o avtonomiji. Gre za takomenovani Heimatbund, v katerem so združeni predvsem nekdanji južnotirolski atentatorji in razni skrajneži, ki v legalnem boju za dosledno izpolnitev „paketa“ že vidijo narodno izdajstvo in so na svojo zastavo zapisali zahtevo po samoodločbi, kar z drugimi besedami pomeni odcepitev od Italije. O tem,

kaj naj bi bila nadaljnja posledica te poti, pa si očitno še sami niso na jasnem: eni govorijo o svobodni deželi Južni Tirolski, drugi želijo zopet združitev s Severno Tirolsko in s tem z Avstrijo, nekateri pa bi najraje obe Tirolski združili kar z Bavarsko.

Prejšnji teden je južnotirolski Heimatbund poskerbel za novo poživitev razprave okoli teh vprašanj, ko je zagrozil, da bo pri prihodnjih volitvah nastopil s samostojno kandidaturom in da bo svoj volilni boj osredotočil na zahtevo po samoodločbi. S tem je namreč spravlil druge organizacije in skupine v neprijeten položaj, ko se mora vsak odgovorni politik vendar zavedati, kako nevarno in celo nevarno je danes govoriti o spremembah meja v Evropi; po drugi strani pa so prav južni Tirolci že od nekaj zelo dovezetni za nacionalno pobarvano demagogijo.

Heimatbundovska napoved povzroča skrb zlasti vladajoči južnotirolski ljudski stranki, ki se po eni strani boji za svoj monopolni položaj; na drugi strani pa se zaveda, da bi cepitev sil lahko škodovala tudi pri nadaljnjih prizadevanjih za izpolnitev še zadnjih določil avtonomijskega statuta. Predsednik SVP deželni glavar Magnago zato zelo resno svari pred posledicami take odločitve in opozarja predvsem na nevarnost, da bi v samostojnem nastopu Heimatbunda (kateremu pa napoveduje le pičel uspeh) tako Italija kot tudi Avstrija lahko videli „plebiscitarno“ odločitev južnih Tirolcev o vprašanju samoodločbe: da so se tej zahtevi oziroma pravici odločevali za vse čase.

Medtem ko doslej bolj ali manj homogeni desnici torej grozi nevarnost cepitve, je na levem krilu južnih Tirolcev opaziti ravno obratna stremeljenja. Množijo se namreč glasovi, da se bodo južnotirolski socialisti znašli z Jennyjevo stranko napredka na skupni levo-liberalni platformi, da bodo torej z združenimi močmi „kljubovali“ premoči ljudske stranke. Tako je pač razumljivo, da Magnago in njegova stranka z zaskrbljenostjo pričakuje potek dogodkov do prihodnjih volitev, ki bodo že meseca junija.

Obletnica prve slovenske vlade

S posebno slovesnostjo v isti dvorani v Ajdovščini, kjer je bila pred 38 leti ustanovljena prva slovenska vlada, so se prejšnji teden spomnili zgodovinskih dogodkov leta 1945, ko je bila z izvolitvijo prve narodne vlade Slovenije dopolnjena v narodnoosvobodilni borbi oblikujoča se ljudska oblast in slovenska državnost. V navzočnosti vodilnih predstavnikov družbenopolitičnega življenja Slovenije pa so hkrati počastili tudi 30-letnico smrti prvega predsednika slovenske vlade Borisa Kidriča.

Slavnostni govornik je bil predsednik izvršnega sveta SRS Janez Zemljarič, ki je obširno spregovoril tudi o trenutnih težavah, s katerimi se srečuje slovensko oziroma jugoslovansko gospodarstvo. Ko je orisal glavne vzroke, ki so privedli do sedanjega položaja, je predsednik Zemljarič namenil velik del svojih izjav nalogam, ki jim bodo morali posvečati glavno skrb, kajti: „Ob krizi v mednarodnih gospodarskih odnosih so gospodarska, družbena in druga neskladja doma, zadolženost v tujini, uvozna odvisnost, prekomerna notranja poraba in likvidnostne težave tolikšne, da se bomo morali vrsto let marsičemu še bolj odpovedovati in si prizadevati, da bi dolgoročno zagotovili trdno in hitrejšo gospodarsko rast.“

Velik poudarek je dal Zemljarič tudi politiki dobrososedskih odnosov. Poudaril je, da je politika odprte meje omogočila razvejene stike med ljudmi in razširila prostor za gospodarsko sodelovanje ter poglobitev stikov v kulturi, prosveti, znanosti, prometu, turizmu in drugod med prebivalstvom ob mejah; hkrati pa je omogočila tudi hitrejšo skupno urejanje nerešenih vprašanj. „Zato si tudi prizadevamo,“ je poudaril Zemljarič, „da bi iz začasnih omejitvenih ukrepov, ki jih je sprejel zvezni izvršni svet, da bi preprečili prevelik odliv deviz in dinarjev v tujino, čimprej izvzeli osebni promet, dogovorjen z obmejnimi sporazumi.“

Posebej je v tej zvezi spregovoril tudi o manjšinskem vprašanju ter menil, da dobro sodelovanje s sosednjimi državami utrjuje tudi možnosti za hitrejši razvoj in napredek narodnih skupnosti na obeh straneh meja, to je slovenske v zamejstvu ter italijanske in madžarske v Sloveniji. „Kakor zagotavljamo, da imajo narodne skupnosti pri nas vse možnosti in uživajo pravice za svoj poln razvoj,“ je naglasil predsednik slovenske vlade, „vztrajamo, da tudi v sosednjih državah izpolnijo obveznosti do slovenske narodne skupnosti, saj so te mednarodno priznane in jih ne bi smeli vedno znova odlagati!“

Dunajski slavnostni tedni 1983

Z majhno demonstracijo turških delavcev in študentov, ki so s transparentom in gesli opozarjali slavnostne goste v dunajski koncertni hiši na fašistično diktaturo v Turčiji, so se začeli letošnji dunajski slavnostni tedni, ki jih je otvoril zvezni predsednik dr. Kirchschläger zadnjo soboto. Dunajski slavnostni tedni so po svoji bogati vsebinski in umetniški širini največji kulturni festival v Avstriji, namenjen ne samo številnim inozemcem in turistom, marveč v prvi vrsti Dunajčanom samim; to je razvidno že iz koncepta teh „slavnostnih tednov“, ki niso osredotočeni na eno samo središče v centru mesta, marveč se razvija široki in pestri program po vseh 23 dunajskih okrajih, so torej že geografsko decentralizirani; prav tako „decentralizirane“ pa so prireditve tudi vsebinsko: od takoimenovane visoke kulture — ki pač nagovori zaradi izobraževalnih barier naše družbe slej ko prej zelo malo ljudi — tja do sporedov z domačimi pesmimi, zlasti za starejše Dunajčane in pa cestnega gledališča, gledaliških predstav za otroke v raznih parkih in okrajnih dvorah — pa tja do pop-glasbe in kantavtorjev — nudijo ti slavnostni tedni za vsako starost in za vsakršno zanimanje dovolj izbire. Ta koncert dunajskih slavnostnih tednov se je razvil v zadnjih petih letih, pod političnim mentorstvom mestnega svetnika za kulturo dr. Helmuta Zilka, ki ga nekateri že vidijo (odn. so ga videli) kot novega dunajskega župana, nekateri pa ga favorizira-

jo za novega avstrijskega ministra za pouk in prosveto; nedvomno je ta koncept dunajskega kulturnega festivala nova pot in nova smer pri izdelavi takih kulturnih aktivitet, ki tudi v širši Evropi nimajo primerjave: če si ogledamo enega najbolj elitarnih kulturnih festivalov v Evropi, salzburške slavnostne igre, ki imajo mnogo daljšo tradicijo kot npr. dunajski slavnostni tedni, je razlika na prvi pogled očitna: ne samo, da nudi Salzburg izključno „visoko kulturo“, jo ponuja tudi izključno ljudem z debelo denarnico: za denar, ki v Salzburgu ne zadostuje niti za stojišče, sedi na Dunaju v parketu boljše kategorije. Da zato ni treba zmanjšati umetniške ravni tudi „visoke kulture“, je razvidno iz programa in dirigentov, ki vsako leto redno nastopajo pri slavnostnih tednih: od Herberta von Karajana tja do Zubina Mehte in Lorina Maazela, je zastopana v pravem pomenu besede smetana mednarodnega glasbenega (klasičnega) sveta. Isto velja tudi za druge dele sporeda: tako bo nastopal na Dunaju znani nemški kantavtor Konstantin Wecker in prav tako znane osebnosti mednarodne jazz-scene. Kot ena najbolj priljubljenih prireditev med slavnostnimi tedni se je v zadnjih letih izkazal „festival humorja — festival klovnov“, kjer se zberejo najboljši klovni sveta in med seboj prijateljsko tekmujejo v zabavi ne samo otroške publike. Tudi letos je ta največji svetovni festival humorja na sporedu dunajskih slavnostnih tednov.

Slavnostni tedni na Dunaju imajo vsako leto neko posebno težišče; letos imajo kar dva: tu je enkrat 150-letnica rojstva znanega skladatelja Johannes Brahmsa, ki je največji del svojega življenja prebil na Dunaju in je tam tudi pokopan; njemu v čast so na sporedu številni koncerti, pa tudi muzikološki simpoziji.

Drugo težišče pa predstavlja 300. obletnica zmage nad Turki, ki so leta 1683 oblegali Dunaj. Na to zgodovinsko dejstvo spominjajo številne razstave po vsem Dunaju, prirejane v času slavnostnih tednov, med drugim je razstavljen v centru Dunaja, na Karlovem trgu tudi šotor takratnega turškega poveljnika Kare Mustafe in številni vojaški ter umetniški rekviziti, ki so jih Turki na svojih pohodih po Evropi takrat uporabljali. Nevarnost ob tem „turškem“ težišču je nedvomno ta, da se zlorablja tako obujanje spominov v šovinistično gonjo proti Turkom, ki so začasno v Avstriji zaposleni — tako je npr. neofašistična volilna skupina AUS prav z obujanjem na to zgodovinsko dejstvo hotela pridobiti simpatije dunajskih volilcev, pri katerih — k sreči — ni našla dosti odziva.

Vprašanje je tudi, ali bo zgodovinska slika, ki jo dobimo iz raznih razstav katere spominjajo na turške čase, objektivna in pravilna, kajti kliše Turka z handžarjem v roki in fesom na glavi verjetno ne bo v tej meri ustrezal zgodovinski resnici, kot jo mi koroški Slovenci npr. poznamo iz Miklove Zale.

Organizatorji slavnostnih tednov na Dunaju pa so očitno to nevarnost tudi opazili in se odkrito trudijo za objektivno sliko zgodovinskih okoliščin, kar ne dokazujejo samo že omenjene razstave, ampak tudi dejstvo, da bo v okviru teh slavnostnih tednov prišlo tudi do zgodovinskih simpozijev, na katere so vabljeni tudi turški znanstveniki.

Dunajski slavnostni tedni, kakor se predstavljajo letos, vsekakor nimajo samo namena „za vsakega nekaj“, temveč so živ dokaz, kako se kulturni festival lahko dejansko demokratično organizira, brez neke omejitve na denarno moč in potenco kulturnega konzumenta; trajajo še do konca maja in za vsakega, ki bi morda prišel — tudi samo za konec tedna na Dunaj — nudijo gotovo ustrezno in zanimivo prireditev.

MI IN KULTURA — MI IN KULTURA — MI IN KULTURA — MI IN KULTURA —

Kulturna dejavnost — možna strategija proti narodno-zatiralni politiki

Slovenska manjšina se v Avstriji sooča z narodno-zatiralno politiko. To dejstvo nas naravnost sili k temu, da razvijemo strategijo, ki bi bila kos nakanam politike asimilacije. Med ta razmišljanja sodi brez dvoma tudi to, kakšen kulturni program imamo in kako ga skušamo realizirati.

Kot osnovo razmišljanja o kulturnem programu jemljem in imam politično zavest, kajti vsako kulturno dejanje mora imeti v dani koroški situaciji svojo politično izpoved. Menim, da je ta misel potrebna zaradi nas vseh, prav posebno pa zaradi kulture same. V situaciji, s katero se dnevno soočamo, je načrtovano kulturno delovanje lahko ena izmed možnih strategij, s katero se je možno uspešno braniti, če je dovolj premišljena. Načrtovana naj bi bila tako, da nam lastno kulturno delovanje ne bi bilo tuje. Še več, kulturno delovanje naj bi bilo prilagojeno potrebam časa in pristoja: z njo naj bi vedno znova iskali novih smeri. Nevarno pa je, kar včasih opažamo pri nas, če bi se začeli zapirati v lastni kulturi. To bi pomenilo, da se ustavljamo, da ne živimo z razvojem časa, da nekje zgubljamo perspektivo za bodoče delo. To bi bila seveda velika škoda, ker s tako orientacijo nikoli ne bi mogli doseči zaželenega učinka. Zato bi bilo prav, če bi se teh problemov v pravilnem časovnem trenutku tudi zavedali.

Najbolj učinkovito sredstvo proti naraščajoči politični brezbrzičnosti in malodušju je politična zavest, ki nam je slej ko prej v našem narodnem hotenju najbolj potrebna. Ta zavest pa bi morala biti tako naravnana, da bi v kulturnem udejstvovanju omogočala in nudila kritičen stik z družbo, v kateri živimo. Če pravim „kritičen stik“, s tem mislim na politično izdiskutiranje, idejno dosti široko zasnovane predstave o kultur-

nem programu, ki ga pri kulturnih centralah (čeprav sta dve po številu) bolj ali manj pogrešam. Opažiti pa je le, da so se vsaj nekateri otesili strahu in začeli o teh vprašanjih razpravljati. Prav je tako.

Pozdravljam diskusijo o vnašanju novih oblik v kulturno delovanje, ker pogloblja razmišljanja o dosedanjih kulturnih oblikah in o vsebini kulturnega ustvarjanja med koroškimi Slovenci. Zdi se mi zelo pomembno, da tudi v kulturi ne zamudimo tiste nove objektivno potrebne vizije, za katero nas sproti obvezuje hitro se spreminjajoča socialna podoba naše družbe.

75 let
Slovenske
prosvetne
zveze

Tako tudi za koroške Slovence potrebni kulturni program ne bi smel prezreti socialne, politične in idejne diferenciacije med koroškimi Slovenci. Tudi s kulturnim delom bi morali znati prodirati med sloje, ker trenutno nismo več ali še nismo zasidrani. Delavstvo v industriji, v obrti in administraciji z našo tradicionalno-ohranjevalno kulturo nismo uspeli navoriti.

Če bi upoštevali teh nekaj vidikov, bi se počasi moral razviti kulturni dialog med nami. Pogovarjati pa se moramo, če hočemo napredovati. To si želim predvsem letos, ko praznujemo 90letnico rojstva našega velikega koroškega kulturnega delavca Prežihovega Voranca.

Franc Vavti
študent v Lincu

MI IN KULTURA — MI IN KULTURA — MI IN KULTURA — MI IN KULTURA —

AULA SLOVENICA

CELOVEC
PAULITSCHGASSE 5-7Vljudno vas vabimo
na razstavo
slikarskih del

Draga Druškoviča

Razstava je odprta do
14. maja 1983, od ponedeljka do petka,
od 13. do 17. ure.

Prisrčno vabljeni!

OB SREČANJU S KOROŠKIMA PESNIKOMA NA VIDEMSKI UNIVERZI

Glas trpljenja in upora

Kot znano, sta pred kratkim koroška pesnika Valentin Polanšek in Andrej Kokot obiskala videmsko univerzo, kjer sta tamošnjim študentom slavistike in njihovim profesorjem brala iz svojih del. O tem srečanju je prof. Marino Vetrovec za Primorski dnevnik napisal izčrpano informacijo, ki jo zaradi zanimivosti povzemamo v celoti.

Na pobudo univerze v Vidmu in generalnega avstrijskega konzulata v Milanu sta se pred dnevi kot gosta predstavila občinstvu in številnim študentom slovenščine na tukajšnji univerzi znana koroška pesnika Valentin Polanšek in Andrej Kokot. Nastopila sta v okviru konferenc, ki jih od časa do časa organizira stolica za slovenski jezik videmske univerze.

Pisatelja je predstavil in spregovoril o njenem delu v koroških razmerah predstojnik katedre za slovenski jezik prof. Martin Jevnikar, nato sta oba gosta predavala o sodobni slovenski koroški literaturi. Kot je na podobnih srečanjih že nekako ustaljena praksa, sta govorila predvsem o lastnem delu, saj ni vedno pesniku lahko predstavili svojih „kolegov“. Prebrala sta tudi nekaj odlomkov iz svojih del in orisala trenutni politični, kulturni in literarni položaj na Koroškem. Povedala sta, da je literarno delovanje med koroškimi Slovenci zelo bogato in razvejano in da še nikoli v zgodovini niso bili na avstrijskem Koroškem toliko slovenskih pisateljev, kot jih je danes. „Vsak dan lepše sonce sije“, bi lahko rekli s Polanškom, čeprav sta narodni osip in narodno odtujevanje še vedno prisotna. Res pa je tudi, da je slovenska koroška literatura iz dneva v dan bolj bogata, bolj odmevna v slovenskem kulturnem prostoru in začena, čeprav zaradi nenaklonjenosti uradne Koroške do problemov slovenske manjšine, počasi prodirati med nemško govorečo večino, posebno med mlade nemško govoreče Korošce.

Ne smemo tudi pozabiti, da živijo koroški Slovenci pretežno v hribovitem svetu kjer je zemlja skopa in so življenjski pogoji zelo tež-

ki. Industrije na območju, kjer živijo Slovenci skorajda ni, in komaj pred leti so začeli ustanavljati manjše tovarne z mešanim kapitalom z jugoslovansko udeležbo. Zato zapuščajo koroški Slovenci svoj domači kraj v vse večjem številu in gredo v tujino, ali pa se selijo v mesta in v doline, kjer pa še danes premnogokrat podležejo pritisku asimilacije.

In prav ta problematika: beg iz domačega kraja, asimilacija, odtujevanje, ponižanje, neenakost, nestrpnost do manjšine, je vedno prisotna tako v Polanškovem kot v Kokotovem delu. Vendar, čeprav navdihuje oba pesnika ista koroška stvarnost, sta si med seboj v marsičem zelo različna.

V Polanškovih delih, bodisi v prozi bodisi v poeziji, pridejo pogostoma na površje avtobiografski motivi, kot na primer v doživetem romanu „Križ s križi“ iz leta 1981, kjer govori o medvojnih razmerah na Koroškem, o prisilnem izseljevanju Slovencev, po anšlusu in med vojno, in o uničenju celotne pesnikove družine. Ze pred tem romanom se je Polanšek ukvarjal s problematiko, ki je značilna za koroškega človeka, v ciklusu novel, ki nosijo skupno ime „Velike sanje malega človeka“ iz 1972. leta. Podobno tematiko zasledimo tudi v najnovejšem romanu „Bratovska jesen“, ki je bil objavljen v dveh delih leta 1981 oziroma 1982. V njem govori pisatelj o bratih, ki se kot partizana borita za svobodo svoje slovenske koroške zemlje, a padeta na okupiranem območju, ne da bi dočakala svobode.

Polanšek se ukvarja tudi s pesništvom, celo s pesmimi za otroke: njegova pesniška zbirka „Cinček“ iz leta 1972 je namreč trenutno urad-

no razredno čtivo na vseh dvojezičnih šolah na Koroškem. Njegova prva pesniška zbirka „Grape in sonce“ je izšla že leta 1966. V njej je med drugim zapisal, da je njegova poezija, „kot vonj ajdovih žgancev, kot domači črni kruh in preprosti jabolčnik“. Tako je Polanšek spojen s krvjo in zemljo, da bo vsakomur „razumljiv“ in „dosegljiv“. Leta 1971 pa objavi zbirko „Karantanske“, kjer govori o sebi in sočloveku ter o današnji Koroški. V zbirki beremo tudi naslednje verze: „Oče se je boril za cesarja — sin je padel v boju proti Hitlerju — tuje govornice je vedno več — samo še žebrajo po domače — kjer nihče ne zna drugače“, ki predstavljajo pretresljivo fresko o usodi koroškega človeka, ki se mora, danes kot včeraj, iz dneva v dan boriti le za obstoj na svoji zemlji, medtem ko ga nemštvo nenehno ogroža na vsakem koraku. „Lipov Bogec“ iz leta 1974 pa je Polanškova zadnja objavljena pesniška zbirka, če izvzamemo drugo zbirko za otroke „Cinček in Cupka“ iz leta 1981. V „Lipovem Bogcu“ govori pesnik o tem kako se Koroška počasi spreminja iz kmečke v industrijsko deželo, kako se vse to odraža v ljudeh, ki so razdvojeni, sami, adlujeni; zato dvigne svoj glas proti vse večjemu odtujevanju in udari po nagnjenju k ponižnosti in brezperspektivni jokavosti koroških sobratov.

V mnogočem drugačna in enkratna v sodobni slovenski poeziji pa je tematika pesnika Andreja Kokota.

Njegova izpoved je intimnejša, vase oprta, njegov klic po enakopravnosti in dostojanstvu koroškega človeka je še močnejši, njegov odnos do koroške stvarnosti je še „odločnejši“. V njegovem delu zasledimo le malo avtobiografskih potez temveč občeločloveški odpor proti določenemu nevzdržnemu stanju. Kokotova pesem je kot en sam klic po odporu proti ponižanju, neenakosti in neenakopravnosti: „Napiši — padajo, padajo — v mrak — naše stvarnosti — v prepad — med besede sožitja“.

Medtem ko pozna Valentin Polanšek tudi veselje, sonce, lepoto ženske in svoje dežele, vino, ljubezen, samota, toplino koroške domačije, pa tudi ponižanje, neodmevnost pri so-

deželanih in celo gorenje domačega kraja, „ni v Kokotovi poeziji enega samega nasmeha, ene same vesele, nagle kretnje“, kot je zapisal Matjaž Kmecl.

Tudi Andrej Kokot ima za sabo že vrsto objavljenih del: „Zemlja molči“ iz leta 1969, „Ura vesti“ iz leta 1970, medtem ko izda leta 1972 kar dve pesniški zbirki: „Pesniški list štev. 9“ in „Čujte, zvonovi pojo“. Pesnitvi sta nastali oktobra istega leta, ko so nemški skrajneži, a ne samo oni, v 205 koroških vaseh podirali dvojezične krajevne napise. Takrat je med drugim zapel: „Mrtvaški zvonovi pojo slo leš in še več — in oznanjajo našo smrt — a ne dočakajo napovedanih sprevodov“ (iz zbirke „Čujte zvonovi pojo“).

Leta 1974 objavi novo zbirko in sicer „Onemelo julno“, ki govori o neodmevnosti zahlev koroških Slovencev in nemški javnosti: „Moja beseda je obležala — ob zidu sovraštva. — Nad njo se razlega simfonija — neizrečene ljubezni in obupa nad tujimi zvoki — ki so ubili njeno dobroto“. Leta 1976 je na vrsti zbirka „Nekje pa pesmi pojo“, medtem ko leta 1978 v Darmstadtu izide v nemščini napisana pesnitev „Die Totgeglaubten“. Končno objavi leta 1979 pri Cankarjevi založbi v Ljubljani do takrat svojo najbolj doživeto delo „Kamen molka“, o katerem je Matjaž Kmecl v spremni besedi med drugim zapisal: „Dežela Kokotovih pesmi je dežela brezvestja, nemoči, žalca, brezupa, mraka, strahu, groze, strupov, tulečih pošasti; čas njegovih pesmi ni čas nežnih čustev. Skoraj ni slovenskega pesnika, pri katerem bi se elegičnost sveta kazala v tako neizprosnosti, dosledni, črni podobi“, a vendarle, in to Kmecl zelo močno poudarja, so Kokotove pesmi, „vera na smrt obsojenega v človečnost, v smisel zvestobe in identičnosti“, kar je prvo in najgloblje sporočilo tega tenkočutnega koroškega pesnika. Proti koncu lanskega leta je izšla še Kokotova zadnja pesniška zbirka „Kaplje žgoče zavesti“, kjer ponovno najdemo za pesnika tako značilno tematiko.

Predavanju v Vidmu je sledila izredno zanimiva, tehtna in konkretna debata o politični, kulturni in gospodarski stvarnosti današnje Koroške in o vlogi pesnika in njej.

Vrba - prisrčna prireditev šolskih otrok

V soboto 7. maja je Slovensko prosvetno društvo „Drabosnjak“ na Kostanjah vabilo na šolsko prireditev pod naslovom „Kind aktiv - otrok ustvarja“, ki se je odvijala v dvorani občinske hiše v Vrbi. V okviru te prireditve so nastopali šolarji ljudskih šol s Kostanj, Vrbe, Slovenjega Plajberka in otroški zbor iz Rožeka.

Zbrano publiko v dvorani je pozdravil učitelj iz Slovenjega Plajberka Kristijan Zeichen in ob tej priložnosti izrazil željo po bolj tesnem sodelovanju med učitelji starši in šolarji. Tudi povezavo med posameznimi točkami programa je imel učitelj Zeichen.

Vsi, ki smo se udeležili te šolske prireditve smo bili prijetno preseščeni, kaj vse zmorejo šolarji, če so v rokah prizadevnih pedagogov. Obema kreatorjema Moniki in Kristijanu k temu podvigu iskreno čestitamo, prav tako pa SPD „Drabosnjak“, da je to prireditev spravilo na vrbski oder.

Rožečani so bili tokrat tisti, ki so otvorili in zaključili to uspelo mlado

dinsko prireditev. To je bil otroški rožeški zbor, ki je pod vodstvom Gertije Valentinič zapel več pesmi v slovenskem in nemškem jeziku. Šolarji iz Slovenjega Plajberka so zapeli dve pesmici in nastopili z dvema kratkima igricama in se odlikovali z izredno prisrčnostjo. Domačini iz Vrbe so dali glasbeni prispevek - nastop treh instrumentalistov. Ljudska šola na Kostanjah pod vodstvom Monike Zeichen pa se je najbolj pripravila, saj je dala pester, bogat in kvaliteten program, s katerim je nastopila že v Celovcu na pedagoški akademiji v okviru tedna „Darstellendes Spiel“ (upodabljalna igra). Program je vseboval pantomimo, senčno igrino in dva plesa. Kostanjski šolarji so

odigrali svoje vloge kot kakšni profesionalci.

Zbrana publika je z velikim navdušenjem in ploskanjem nagradila mlade umetnike, kar so vsekakor zaslužili. Škoda je le, da te popoldanske prireditve niso obiskali zastopniki javnega življenja, ki so s tem zamudili lepo priložnost spoznati mlade talente, ki obetajo, če se jih primerno motivira, da bodo igrali važno vlogo v koroškem kulturnem prostoru. V zvezi s to ugotovitvijo pa igrajo važno vlogo tudi starši, ki naj svoje otroke navdušujejo za tovrstno kulturno delo. Res srečni smo lahko, da imamo tako prizadevne učitelje, ki se dobro zavedajo svojega poslanstva, da se morajo z vsemi razpoložljivimi močmi prizadevati za dobrobit svojih varovancev - šolarjev.

Spored je bil dvojezičen. Obema učiteljema sestri in bratu Moniki in Kristijanu Zeichnu k tej uspeli prireditvi iskreno čestitamo.

Sima Pavel - 60-letnik

Včeraj je Sima Pavel pd. Lebnov Pavel iz Pulpač v krogu družine, sorodnikov in prijateljev obhajal svoj 60. življenjski jubilej.

Jubilanta poznamo kot človeka, ki zagrabl vsako stvar pošteno v roke in je daleč po Koroški znan, ne le kot zaveden Slovenec, temveč tudi kot mož z neverjetno energijo. Po poklicu kmet je s svojimi pridnimi rokami ob pomoči žene in otrok, lahko bi rekli iz nič (skedenj požgan, hiša na kupcu), ustvaril lepo napredno Lebnovo kmetijo. Pavel se nikoli ni zanašal na špekulacije, vse kar je ustvaril, je dejansko prigaral. Čeprav ima polne roke dela na kmetiji, rad pomaga sosedom in ga le-ti zelo spoštujejo.

Pavel izhaja iz znane Kobanove družine iz sosednjih Deščic, kjer se je po vojni odvijalo živahno narodno življenje. Pavel ima tri sestre in dva brata (so vsi poročeni) med katerimi vlada neverjetno medsebojno prijateljstvo, ki se demonstrira v medsebojni pomoči po načelu vsi za enega eden za vse. To prisrčno medsebojno razumevanje med ožjimi sorodniki je privedlo med ljudmi do vzdečka na Kobanov „klan“, na katerega so lahko samo ponosni. V teku let se je Kobanov Pavel ko se je priženil k Lebnu v sosednje Pulpače, prelevil v Lebnovega Pavelna. Kot v mladih letih, tako je Pavel še danes motor narodnega gibanja v domačem kraju, saj podpira vsako dejavnost, ki je v korist naši narodni skupnosti.

Naj ob tej priložnosti omenimo, da je bil Pavel po vojni podpredsednik Zveze slovenske mladine, desetletja odbornik OF-DFDL in ZSO, da mu je bila zaupana kandidatura v koroško kmetijsko zbornico...

Pavliju Simi ob njegovem prazniku iskreno čestitamo z željo, da bi bil še naprej tako prizadeven, obenem pa mu želimo mnogo sreče in zdravja.

Lovski ples v Železni Kapli

Na dan volitev v nedeljo 24. aprila, je bila v hotelu Obir prijetna lovska prireditev „lovski ples“, ki je bil tokrat že šestič. Zbralo se je lepo število lovec in prijateljev te zelene družine. Prireditev sta kreirala znani ansambel „Planinski sekster“ in lovski pevski zbor, ki je spet enkrat pokazal, da je zelo priljubljen med našim ljudstvom, še prav posebno pa med lovci. Uvodoma je zapel lovski zbor, nato pa je zbrano publiko, med njimi okrajnega lovskega referenta Franca Kucherja in jugoslovanskega konzula Alfonza Naberžnika s soprogom pozdravil predsednik lovske družine Erni Županc.

Po odpetju lovskega zbora je bila otvoritev plesa, ki je trajal do zgodnjih jutranjih ur. Na tej lovski prireditvi so prišli vsi na svoj račun, tako ljubitelji petja kot glasbe in pa tudi tisti, ki radi poslušajo, ko lovci pripovedujejo o svojih lovskih doživljajih, ki so znani pod imenom lovska latinščina.

Lovski zbor, ki je pel na tej prireditvi in jo tako popestril, vodi Joško Wrulich. Do lanskega leta je ta zbor, ki je bil ustanovljen 1976. leta, vodil glasbeni učitelj in lovec Vladimir Prušnik. Iz zdravstvenih razlogov pa je lansko leto prenehal z dirigiranjem. Kot že ime pove nastopa omenjeni zbor v glavnem na lovskih prireditvah. Sestavlja ga 20 lovec in je prava koroška posebnost. Ob dnevu žena je nastopil v Železni Kapli in pred nedavnim tudi v Solčavi. Čeprav je izrazil lovski zbor, se ga zaradi priljubljenosti radi poslušujejo tudi nelovci, kar je seveda prav. Pevci imajo tako več možnosti nastopanja in s tem še večje možnosti razvoja oz. izpopolnjevanja.

Srečanje zamejskih planincev

Dež in veter sta bila - podobno kot lansko leto - spet spremljevalca nedeljskega srečanja zamejskih planincev s prireditelji planinci Planinskega društva Nova Gorica. Že več let prireja v mesecu maju PD Nova Gorica srečanja z zamejskimi planinci na Trstelju. To je 643 m visok hrib med Novo Gorico in Trstom, na katerem se nahaja prijazna Stjenkova koča in s katerega je, seveda če je lepo vreme, lep razgled na morje. Zaradi slabega vremena je odpadel kulturni program, ki ga po navadi kreirajo šolarji glasbenih šol. Kljub temu pa je bilo prisrčno vzdušje, morda še bolj prisrčno kot pa če bi bilo lepo vreme in bi šlo vse strogo uradno po protokolu.

Spet smo bili zbrani planinci zamejci iz Avstrije in Italije - zastopniki planinskih društev Trst, Gorica in Celovec in se skupno z organizatorji povsedešili ob petju in glasbi. S planinci iz Nove Gorice nas ve-

žeje že večletni tesni prijateljski stiki in tako je bila spet priložnost, da smo se pomenili o nadaljnjem skupnem sodelovanju. Tako jih bomo meseca julija povedli na najvišji vrh Kreuzeckove skupine Polinik (2780 m), ki je najnovejši vrh Poti prijateljstva (namesto Königstuhla). Seveda na tem srečanju tudi ni manjkalo šaljivih prizorov, kot na primer „krščevanje“ tistih, ki so prišli prvič na Trstelj. Med „žrtvami“ sta bila tudi dva naša člana delegacije, tako da sta imela težave pri seji na dolgi vožnji nazaj na Koroško. Prihodnje srečanje z zamejskimi planinskimi društvi pa bo že prihodnji mesec 19. junija, priredilo pa ga bo Slovensko planinsko društvo Trst. Kot smo zvedeli, bo na programu izlet po robovju hribov nad tržaškim zalivom, potem pa vesela družabnost. Slovensko planinsko društvo Celovec bo za ta izlet, če bo dovolj prijav, organiziralo avtobus, ki bo vozil preko Ljubljane v Trst in od tam skozi romantično soško dolino in preko Vršiča spet nazaj na Koroško.

Torej še enkrat; nedeljsko srečanje s primorskimi planinci iz Italije in matične dežele je bilo kljub slabemu vremenu izredno prisrčno, predvsem zaradi tega, ker smo imeli Korošci in Primorci, ki smo geografsko med seboj kar precej oddaljeni, spet lepo priložnost utrditi prijateljske stike in izmenjati izkušnje in misli. Poleg tega pa smo kot zamejci tudi zainteresirani, da gradimo mostove prijateljstva med planinci večinskega naroda in tako ustvarimo vzdušje medsebojnega razumevanja, to je tiste plemenite miselnosti, ki jo znamo iskreno gojiti predvsem planinci.

V A B I L O

Odbor šolske skupnosti na Zvezni gimnaziji za Slovence v Celovcu priredi v nedeljo, dne 15. maja 1983, ob 14.30 uri v veliki dvorani Delavske zbornice v Celovcu

Šolsko akademijo KOROŠKA V PESMI, BESEDI IN SLIKI

Akademijo bodo učenci predvajali tudi v soboto 14. maja 1983, ob 20.00 uri v kino-dvorani na Bistrici v Rožu.

Na sporedu so pevske in instrumentalne točke, telovadni nastopi in recitacije.

Kot gost nastopa Slovensko prosvetno društvo Kočna iz Sveč. Pred in med prireditvijo bomo prodajali ploščo in kaseto gimnazijskih zborov.

Za Odbor šolske skupnosti na Zvezni gimnaziji za Slovence rav. dr. Reginald Vospernik I. r.

Teden odprtih vrat v obratu Fischlsiedlung-Werk II

Dežela Koroška se v obliki takoimenovanih „zaščitene delavnic“ zelo prizadeva, da bi bili tudi gibalno prizadeti enakopravno uvrščeni v dejavnost človeške družbe. Medtem ko je v drugih zveznih deželah Avstrije zaposlitev v omenjenih zaščitene delavnicah še v otroških povojih, ima Koroška že dva takšna delovna obrata v Celovcu, v načrtu pa sta še dva in sicer v Labotski dolini in na Dobrovi (med Baškim jezerom in Beljakom). V teh zaščitene delavnicah imajo možnost zaposlitve ljudje, ki zaradi gibalne prizadetosti ne morejo biti vključeni v splošni delovni trg. V teh delavnicah jim je omogočeno delo s plačo po kolektivni pogodbi in s socialnim zavorovanjem. Zgube, ki so v takšnih podjetjih neizogibne, krijeta zvezno ministrstvo za upravo in dežela, vsaka po 50 odstotkov. Kot že omenjeno sta v Celovcu dva obrata družbe, ki upravlja zaščitene delavnice na Koroškem. Prvi je za slepe, ki je začel obratovati 30. 1. 1981 in je v njem

zaposlenih 29 ljudi, od teh 27 prizadetih. Drugi obrat Fischlsiedlung-Werk II pa je bil dograjen 21. 12. 1981. Stroški zanj so znašali 35 milijonov šilingov. V tem obratu je zaposlenih 82 ljudi, od teh 61 prizadetih. Ko bosta obratovali tudi ostali dve delavnici, bo na Koroškem skupno zaposlenih 150 do 200 prizadetih.

Družba zaščitena delavnica Koroške deluje na osnovi, da je treba pomagati prizadetim, to je, da se jim omogoči vključitev oziroma zaposlitev na svobodnem delovnem trgu. Tretji obrat Na Dobrovi bo predvidoma odprt še letos.

Tu gre torej za plemenito dejavnost, o kateri se mnogo premalo ve v javnosti. Da pa bi se o tem več zvedelo, bo Družba zaščitena delavnica Koroške skupno s Kulturnim referatom mesta Celovec, deželno galerijo in Deželnim invalidnim uradom v času od 16. do 19. maja v naselju Fischlsiedlung-Werk II priredilo takoimenovani „teden odprtih vrat“.

Otvoritev bo v ponedeljek 16. maja ter možnost ogleda obrata do 19. maja. V okviru tega tedna odprtih vrat bo na sporedu kulturni del s pevskim nastopom, branjem lastnih del pesnika Wilhelma Rudniggerja, razstava koroških umetnikov, zaključno pa bo v veliki dvorani Doma glasbe koncert gimnazijskega zbora iz Vetrinja. Izvajanja umetnikov in pevcev so zastoj v korist prizadetim.

Slovensko prosvetno društvo „Zarja“ v Železni Kapli vabi na uprizoritev igre

Otona Župančiča
VERONIKA DESENIŠKA

v soboto 14. maja 1983 ob 19.30 uri v farni dvorani v Železni Kapli.

Trebinja pri Šentilju

Prejšnji teden smo spremili k zadnjemu počitku na šentiljsko pokopališče Milko Volk s Trebinje. Po kratki boleznii je v 73 letu starosti umrla v celovški bolnišnici. Pokojna Milka je bila doma na Primorskem. V prvi svetovni vojni, ko so Italijani napadli Avstrijo in se je fronta približala tem krajem, je prebivalstvo zbežalo z vojnih prizorišč, tako tudi Milka s starši in dvema bratoma, od katerih je eden že umrl. Koroška jim je postala druga domovina. Milka je bila izučena šivilja in ker ni imela zadostnih let za upokožitev, je še do pred kratkim hodila na delo v hotel Casino v Vrbo (glej zahvalo družine Otto

Bulfon). Milko poznamo kot tiho, prikupno, skromno ženo in zavedno Slovenko, ki je zelo rada obiskovala slovenske prireditve. Milka ni bila poročena. Živela je skupno z bratom Fridijem v novi hiši - prej so živeli v Martinovi kajži - ki so jo zgradili Milka, Fridi in Rudi, ki pa je že umrl. Nenadna smrt priljubljene Milke je močno prizadelo javnost, še bolj pa njenega brata Fridija, ki je ostal sam in še be- težen.

Pokojno Milko, to tiho skromno ženo bomo ohranili v častnem spominu. Teško prizadetemu bratu Fridiju izrekamo naše globoko sožalje.

Kotmara vas

Pred kratkim je mešani pevski zbor Gorjanci v Kotmari vasi v ožjem krogu proslavljali 78. življenjski jubilej Uršije Kulnik iz Novega sela pri Kotmari vasi.

Zasluzno prosvetno delavko, ki je bila marljiva igralka na domačem odru, je skromna slovesnost pri Marinjaku v Kotmari vasi in domača pesem zelo ganila, prav posebno pa vse čestitke in mnoge dobre želje.

Dober odziv pa je imel spet dvo-dnevni izlet SPD Gorjanci na Južno Tirolsko. Pod organizatoričnim vodstvom Hanzija Waschniga (pd. Gvažarja) se je 30. aprila in 1. maja peljalo po dolomitski cesti z avtobusom podjetja Sienčnik nad 50 Kotmirča-

nov skozi zanimive gorate predele Južnega Tirola. Na več kot 800 km dolgi progi smo občudovali naravne lepote te zanimive dežele s svojimi visokimi gorskimi prelazi in ozkim, deloma redko poseljenimi dolinami, ki jih - kot v dolini Etsch/Adige - pokrivajo vsepovsod sadovnjaki in vinogradi. Videli smo gospodarsko razvito deželo, ki živi tudi od turizma in zimskega športa. Marsikateri večjezični napis na krajevnih tablah, poslopjih in uradih je opozarjal, da v tej deželi živijo poleg nemškogovorečih Južnotirolcev, še Italijani in tudi Ladinci, ki jih pa nemškogovoreča večina vedno bolj skuša potisniti ob rob.

Družba, ki upravlja zaščitene delavnice na Koroškem vabi na

teden odprtih vrat

S KULTURNIMI PRIREDITVAMI
V CELOVŠKEM OBRATU FISCHLSTRASSE 40

S P O R E D :

- Ponedeljek 16. 5. 1983 ob 14. uri **OTVORITEV** ob sodelovanju vojaške godbe, nato ogled naprav zaščitene delavnice in razstave ob 16. uri dia-predavanje
- Torek 17. 5. 1983 od 8. do 16. ure ogled naprav zaščitene delavnice in razstave - ob 19.30 uri **javna vaja pevskega zbora** (Seltenheimer Chor)
- Sreda 18. 5. 1983 od 8. do 16. ure ogled naprav zaščitene delavnice in razstave - ob 18.30 uri **Wilhelm Rudnigger** bere lastne pesmi in diskusija z razstavljaljajočimi umetniki
- Četrtek 19. 5. 1983 od 8. do 16. ure ogled naprav zaščitene delavnice in razstave - ob 10. uri **informativno zasedanje** deželnega invalidskega urada za Koroško - ob 19.30 uri **pevski koncert v Domu glasbe**, pojejo vetrinjski gimnazijci.

Letni koncert glasbene šole v znamenju malega jubileja

Letni koncert slovenske koroške glasbene šole, ki deluje pod okriljem obeh centralnih kulturnih organizacij, Slovenske prosvetne zveze in Krščanske kulturne zveze, je prejšnjo sredo v javnem studiu koroškega radia brez dvoma bil močan odraz uspeha delovanja te naše glasbeno pedagoške aktivnosti. In če pomislimo, da je šole pred petimi leti — na pobudo SPD „Edinost“ v Pliberku in s pomočjo SPZ prišlo do prvih zametkov glasbene šole oziroma pouka, potem lahko rečemo, da je to bil pogumen korak, saj danes do mala v vseh večjih naših društvih in središčih poteka glasbeni pouk, katerega obiskuje okoli dvesto otrok. Seveda pa bi bila velika pogreška, če v tem poročilu ne bi zapisali, da glavno skrb za potek pouka nosijo glasbeni učitelji, ki prihajajo iz matične Slovenije, iz njenih obmejnih glasbenih šol.

Da trud, ki ga v šolo vlagajo učitelji, učenci in obe osrednji kulturni organizaciji, že nosi bogate sadove, smo doživeli na letnem koncertu v Celovcu, kjer so se nam predstavili učenci posameznih podružnic glasbene šole na Koroškem. Ze samo dejstvo, da so pri

sporedu nastopali sami mladi učenci in učenke, ki so vrhu tega pokazali, da svoje inštrumente odlično obvladajo; s komadi, katere so izvajali pa so potrjevali, da s pomočjo pedagogov spoznavajo in odkri-

menil, da bo v bodoče treba dejavnost šole usmerjati tako, da bomo koroški Slovenci v doglednem času prišli do svoje godbe na pihala, torej, da bi se v nekem kraju mladinci odločili za uk inštrumentov,

vajo glasbo mednarodnih mojstrov. To so mladi glasbeniki pokazali tako v solističnih kot v skupinskih nastopih. Čeprav je na sporedu bilo predvidenih kar 39 točk (izvedenih pa 36) se je koncert razvijal hitro in (kakor je razvidno s posnetka) v zadovoljstvo številnih obiskovalcev.

Povsem soglašamo s Herbertom Seherjem, ki je v imenu glasbene šole v svojem pozdravnem govoru

ki bi dovoljevali sodelovanje v takem ansamblu. Letni koncert v Celovcu tako upanje vsekakor upravičuje, morda bomo kaj takega doživeli kmalu, mogoče za desetletni jubilej obstoja glasbene šole.

Obisk koncerta predsednika ZSO dipl. inž. Wieserja, tajnika NSKS Wedeniga, konzula Naberznska, dvornega svetnika dr. Apovnika, potrjuje, da predstavniki naših organizacij in matične domovine skrbno spremljajo razvoj slovenske glasbene šole na Koroškem.

Ob tej priložnosti pa seveda nikakor ne moremo mimo dejstva, da slovenska glasbena šola s strani koroških oblasti ne dobiva ustrežne podpore, čeprav bi po njeni dejavnosti morala biti deležna iste pozornosti kot tovrstne nemške šole, ki nimajo nikakršnih finančnih težav, ker le-te v glavnem nosi dežela. Zato tembolj gre priznanje vsem našim funkcionarjem, ki se udeležujejo v tej smeri, posebno pa vsem glasbenim učiteljem.

Teden s koroškimi Slovenci v galeriji Hildebrand

V dneh od 2. do 6. maja je v celovski galeriji Hildebrand potekal teden s koroškimi Slovenci, katerega prireditelji so bili Akcija koroških kristijanov za sporazumevanje med narodnostnima skupinama, Arbeitskreis galerie Hildebrand, Evangelisches Bildungswerk, Katoliška prosveta in Mohorjeva.

Pričetek prireditev je bil vedno ob večernih urah; kot prvi pa se je z branjem iz svojih del predstavil mladi koroški pisatelj Janko Ferik, istočasno pa so odprli tudi likovno razstavo Karla Vouka. Za tem je dr. France Merkač predstavil knjigo „Ich bin mehr Slowene geworden“, kateri je sledil tudi razgovor o kolodvorski akciji. Ravnatelj dr. Reginald Vcspornik je ob 25-letnici slovenske gimnazije imel referat o pomenu ustanove. Temu je sledil pogovor o dvojezični vzgoji — izkušnje iz otroškega vrta in iz šole pri katerem so sodelovali Ewald Krainz, Dr. Robert Saxer, Tomaž Ogris in

Franc Kukovica. Teden s koroškimi Slovenci pa so zaključili s pogovorom o galeriji s podnaslovom „Mostovi, ki se jih izogibamo — kulturno delo in sporazumevanje v deželi“; kot diskutanti pa so sodelovali dr. Janko Zerzer, dr. Robert Saxer, Jože Kopeinig, Marija Halmer, dr. Pavel Apovnik, arh. Ernst Hildebrand in Adolf Scherer.

Čeprav prireditev ni zabeležila prevelike udeležbe, zlasti s strani večinskega naroda, je vseeno bila koristen prispevek k poizkusu zblizovanja med obema narodoma v deželi, kar je brez dvoma iskrena demonstracija vseh sodelujočih in udeležencev. Posebno je prišlo do izraza, da je postavljanje mostov med obema narodoma možno na kulturnem področju, tam, kjer pa bi moralo priti do odločilnih korakov — v politiki oziroma pri oblasteh, pa vse zastane in zbledi v tipični koroški stvarnosti, kjer za težnje koroških Slovencev pač ni in ni posluha.

Folklorni ansambel Šota iz Prištine bo gostoval v Šentprimozu

Slovensko prosvetno društvo „Danica“ v Senvidu v Podjuni se pripravila na enkratni kulturni dogodek. V soboto 28. maja bo v kulturnem domu v Šentprimozu sprejelo v goste enega izmed najboljših jugoslovanskih profesionalnih folklornih ansamblov Šota iz Prištine.

Ljubiteljem folklorne umetnosti lahko sporočamo, da ima ansambel Šota za seboj več kot 3000 nastopov. To pomeni, da je nastopal v skoraj vseh večjih kulturnih centrih Jugoslavije, posebno pa je bil uspešen ob svojih gostovanjih

v inozemstvu, saj je gostoval v Franciji, Holandiji, Belgiji, Luxemburgu, v Švici, Nemčiji, Sovjetski zvezi, Bolgariji, Turčiji, Avstriji, Albaniji, Italiji, Tunisu, Libiji, Iraku, Jordaniji in še mnogih drugih državah.

Ansambel Šota je za svoje koncertno-folklorno delo prejel številna priznanja in nagrade doma in v tujini, zadnja, Vukovo nagrado 1982 za uspešno delovanje na področju kulture. Folklorni ansambel Šota šteje 45 članov. V svojem repertoarju ima plesne in pesmi jugoslovanskih in drugih narodov, kar pomeni, da bo lahko zadovoljil še tako razvajenega ljubitelja folklorne umetnosti.

Folklorni ansambel Šota bo Koroško in Primorsko obiskal ob svoji turneji po Sloveniji, kjer bo imel deset nastopov. Kot že zapisano bo 28. maja nastopil v Šentprimozu in sicer ob 20.30 uri. Ljubitelji folklorne umetnosti, ki želite vezan

Zelite vezan

MLADI ROD

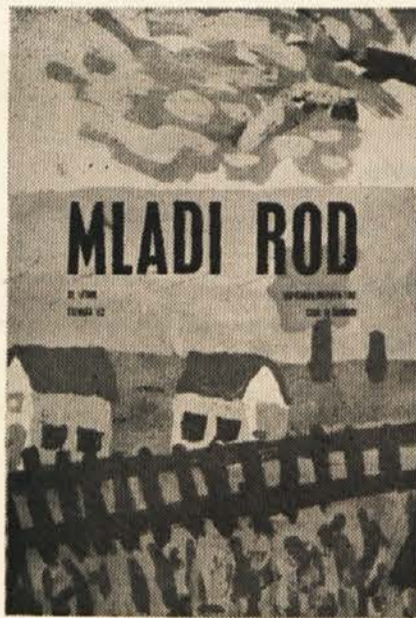
LETNIK 1982/83?

Naročite ga pri uredništvu

9021 Celovec/Klagenfurt

p. p. 210

do 15. maja 1983

ZVEZA SLOVENSKE MLADINE V CELOVCU vabi na

večdnevni izlet ob Dnevu mladosti (25. maja 1983) v Beograd

Na sporedu je med drugim ogled zanimivosti mesta Beograd ter udeležba zaključne prireditve Dneva mladosti.

Odhod iz Celovca je 24. maja 1983 ob 18. uri izpred sedeža Zveze slovenskih organizacij, Gasometergasse 10, Celovec. Povratek iz Beograda je predviden dne 26. maja 1983.

Prosimo, da prijave pošljete do 20. maja 1983 na naslov ZSM, Gasometergasse 10-I. Prijavite se lahko tudi po telefonu (0 42 22) 32 5 50 ali 33 1 09. O d b o r

Dr. ANTON SVETINA

Prispevki k zgodovini Dvora nad Vrbo

Tako je imel A. Prušnik v Dvorcu v zakupu 6 svinj, za katere je plačeval bratovščini letno 27 denaričev. Aleksej Strekl v Vogličah (Winklern) je imel v zakupu štiri svinje in plačeval za nje 18 denaričev letno. Lenart v Gorjah je plačeval za štiri svinje 8 denaričev. Tomaž Linzer pri Gornjem mlinu je imel v zakupu kravo in za njo dajal bratovščini 18 denaričev letno. Vid Wolff v Dvoru je imel v zakupu svinjo in plačeval za njo 4 denariče in 1 vinar, prav toliko Matej Perčej pri Klostru (Zu Stiff) za eno svinjo.

Nato sledi v urbarju vpis desetih, ki jih je vsakokratni dvorski vikar pobiral v krajih Gorje, Vrba ob jezeru, Trešiče, Dvor, Crešnje (Kerschdorf) in Vogliče. 13. junija 1595 je takratni vikar in škofijski komisar pri cerkvi sv. Miklavža v predmestju Beljaka Sebastijan Moltwurm vpisal v urbar, da je v tem letu pobral desetino v Dvoru on, ker ni bilo v Dvoru vikarja, ob navzočnosti Urha Para, vikarja v Lipi nad Vrbo (Lind ob Velden), ki je soupravljaval tudi župnijo Dvor.

Vikar Sebastijan Močeradnik je leta 1580 sestavil tudi urbar nadarbine župnije Dvor s tole vsebino: Šest podložnih kmetij plačuje desetino, vikar pa pobira bero v siru, senu, repi, ajdi in drugem v vsej fari. Kmetje morajo vikarju pripeljati tudi drva, in sicer po potrebi

vsak faran po en voz. Ta filiala Dvor leži dve milji od Beljaka proti Celovcu.

Vikar Sebastijan Močeradnik (Nemci so ga prekrstili v Moltwurm) je bil postavljen dne 9. maja 1582 za vikarja in škofijskega komisarja župnije sv. Miklavža v predmestju Beljaka; tega dne je namreč miklavško župnijo vizitiral kanonik iz Ljubljane, ki je tamkajšnjega vikarja Fortunata Mayerhold (Marolt) zaradi slabega obnašanja in zaradi zapravljanja odstavil, ker je napravil mnogo dolgov. Vikarja Fortunata Mayerhold pa je postavil za vikarja v Dvoru.

Ker pa se je vikar Mayerhold tudi v Dvoru slabo obnašal, ga je stolni kapitelj v Ljubljani tudi tam odstavil. Medtem je grof Khevenhüller nastavljal v Dvoru protestantskega duhovnika, ki ga je ljubljanski stolni prošt odstavil in imenoval dne 4. 7. 1585 Mateja Teinacherja za vikarja v Dvoru. Tega vikarja so protestantski nameščenci grada in gospostva Landskron stalno preganjali. Leta 1586 poroča vikar Teinacher stolnemu kapitelju v Ljubljano, da ga je oskrbnik grada in gospostva po deželskem sodniku v Vrbi ob jezeru pozval, naj pride na zaslišanje v hišo gospostva Landskron v Beljaku pod obtožbo, da je v cerkvi v Vrbi ob jezeru govoril s prižnice zoper evangeličanske predikante; zaradi te pri-

2

dige je grajski oskrbnik hotel vikarja kaznovati, vikar pa se je temu uprl. Oskrbnik grada in gospostva Landskron se je tudi pritožil, da vikar Teinacher ni bil prezentiran od strani gospostva Landskron, ki ima nad vsemi župnijami beljaškega cerkvenega okrožja patronatske pravice. Teinacher v tem pismu nadalje poroča, da noben faran noče več prevzeti službe cerkvenega ključarja, ker nima cerkev nikakih dohodkov več. Grajski oskrbnik pobira od kmetov ves denar, ki pripada cerkvi. Na dan prošenja morajo farani to, kar pripada cerkvi, plačati deželskemu sodniku in njegovemu biriču.

Dne 7. julija 1588 je oskrbnik grada in gospostva Landskron dal župno cerkev v Dvoru po deželskem sodniku in njegovem biriču s silo zapreti. Ker je vikar vzel ključ od cerkve s seboj v župnišče, so prišli štirje s puškami in drugim orožjem oboroženi uslužbenci gospostva v župnišče in odvzeli vikarju s silo ključ farne cerkve.

Ti primeri nam dokazujejo, da so v dobi reformacije v teh predelih Koroške bili protestantski krogi močnejši od katoliških.

Sredi devetdesetih let 16. stoletja je bila župnija Dvor nekaj časa vakantna, kakor smo to videli pri opisu urbarja bratovščine sv. Florjana; vikarja je nadomeščal vikar iz Lipe nad Vrbo. Ob koncu 16. stoletja je prišel za vikarja v Dvor Janez Zungga (Zungga), ki je imel še vedno mnogo neprilik s protestanti v svoji župniji. Leta 1612 je poslal nadžupniku in škofijskemu komisarju pri cerkvi sv. Miklavžu v predmestju Beljaka Antonu pl.

Strohmayerju seznam oseb v župniji Dvor, ki so še vedno luterani: V gradu Vrba so oskrbnik, vsa njegova družina ter vsa služinčad razen ene osebe, protestanti. Neki mizar z imenom Jurij pridiga v gradu in v njegovi hiši, k njegovim pridigam prihajajo vsi posli grofa Khevenhüllerja in posli posestnika Pigliarja. Pri gostilničarju Pichlerju imajo svoje pribežališče predikanti (Winkelprediger). Cerkev ima le enega podložnega kmeta, ki ga je grof Khevenhüller prodal protestantu Pigliarju in dobil zato 30 goldinarjev nagrade, ki je ni izročil cerkvi; cerkveni ključar le s težavo dobi za to kmetijo zakupnino. Vikar Zungga prosi, naj se prepreči, da bi grof Khevenhüller odganjal kmete od tega, da bi dajali vikarju in cerkovniku bero v žitu, senu, siru in denarju.

28. avgusta 1612 je izdal vikar Strohmayer gostilničarju Juriju Pichlerju v Vrbi ob jezeru pismo povelje, da mora kot izgnan protestant kmetijo, ki jo ima v zakupu v Dvoru, takoj izročiti tamkajšnjemu vikarju Janezu Zunggu in cerkvenim ključarjem; pridelke za to leto sme po plačilu zakupnine in davkov obdržati. V zvezi s tem pismom poroča vikar Zungga škofijskemu komisarju Strohmayerju, da je gostilničar Pichler dobil komisarjevo pismo, ki ga je takoj odnesel v grad Landskron in tam dobil zaščito od strani grofa Khevenhüllerja. Pichler je tudi izjavil, da raje vse zapusti, kakor da bi prestopil v katoliško vero.

(Se nadaljuje)

Andrejevo presenečenje

Med odmorom so otroci stekli na šolsko dvorišče. Andrej je sedel na gugalnico zraven Gregorjeve. „Včeraj smo dobili čudovito presenečenje,“ je rekel.

„Nov avto?“ je vprašal Gregor.

„Ne, nekaj živega je!“

„Najbrž pes,“ je ugibal Gregor, „ali pa mačka.“

Andrej je odkimal.

„Ne! Psi in mačke imajo dlako in brke. Naše presenečenje pa nima niti brk niti dlake.“

Pametne misli

- Še tako dolga pot se začne s prvim korakom.
- Napredek prihaja po kapljicah.
- Kdor sam išče nesrečo, jo najde.
- Žaliti se najbolj maščuješ z nasmehom.
- Kolikor ljudi, toliko okusov.
- Človek je to, kar sam napravi iz sebe.
- Več je vredna ena priča, ki je videla, kakor deset, ki so slišale.
- Čim večji je človek, tem večja je ljubeznivost.
- Ljubezen vse premaga.
- Najbolj neumnemu kmetu zraste najdebelejši krompir.
- Znanost se da uporabiti v dobre in slabe namene.
- Vsak človek se lahko zmoti, toda samo bedak vztraja v svoji zmoti.
- Cena spoznanja je draga.
- Ni ljubezni brez špotovanja.
- Lepota je naravna dota.
- Kjer zadostuje brv, ne delaj mostu.
- Sam sebe žali, kdor želi žaliti drugega.
- Z dobro voljo začni delo, pa bo lep uspeh imelo.
- Laže je zbrati kot obdržati.
- So ljudje, ki imajo od svojega bogastva samo strah, da ga ne izgubijo.
- Za izrečene besede ti lahko je žal, za neizrečene nikoli.
- Više ko si, bolj si izpostavljen napadom.
- Kjer je sladkost, je tudi grenkost.
- Žena dela z možem dobro in slabo.
- Zdravnik zdravi, narava ozdravi.
- Veselo srce kaže mirno vest.
- Vsake oči imajo svojega slikarja.
- Na svetu je večkrat lice daleč od resnice.
- Vino tudi pametne poneumni.
- Ljubeznivost nič ne stane, a z njo se vse kupuje.
- Starega drevesa ni mogoče presaditi.

„Potem mora biti papagaj ali kanarček.“

„Tudi perja nima,“ je odvrnil Andrej.

Prišla je še Sara in začela poganjati Gregorjevo gugalnico. Ko ga je porivala više in više, je Gregor zavpil: „Hej, Sara, pri Andreju so včeraj dobili čudovito presenečenje. Živo je in nima ne perja ne brk in ne dlake. Lahko ugameš, kaj je to?“

„To je čisto lahko,“ je zaklicala Sara. „Želva je.“

„Ni!“ je zaklical Andrej, „Ničesar nima, kar bi bilo vsaj približno podobno oklepu.“

Sara je nehala porivati gugalnico. „Nima dlake, nima brk, nima perja, nima oklepa,“ je rekla. Potem se je zahihitala. „To bo zlata ribica! Gotovo je zlata ribica!“

„Tudi zlata ribica ni,“ je rekel Andrej smehljaje. „Ne more dihati pod vodo.“

„Že vem! Že vem!“ Gregor je skočil z gugalnice. „Gosenica je!“

„Ne, ni,“ je rekla Sara. „Nekatere gosenice so kosmate. To vem, ker sem eno videla na grmu španskega bezga.“

Andrej se je zasmel. „Prav imaš, Sara, ni gosenica.“

Gregor in Sara ste sedla vsak na svojo gugalnico. Vendar se nista gugala. Premišljevala sta.

Andrej je čakal. Potem je vzdihnil: „Saj ne moreta uganiti, kajne?“

„Bova,“ je rekla Sara. „Nikar nama ne povej.“

Zazvonilo je. „Pomagaj vama bom,“ je zaklical Andrej. „Po pouku mi lahko povesta,

kaj mislita. Nima zob!“

Ko je Andrej po zadnji uri prišel iz šole, sta ga Gregor in Sara že čakala. „Zdaj pa veva, kaj je!“ je ponosno oznanil Gregor. „Rastlina je!“ Sara je veselo poskočila. „Rastlina nima ne dlake, ne brk, ne perja, ne oklepa. Ne more dihati pod vodo in tudi zob nima. Kakšne vrste rastlina je?“

„Sploh ni rastlina,“ je rekel Andrej in zavil proti domu. „Nič zelenega ni na njem.“

Sara in Gregor sta šla počasi za njim. Naenkrat je Gregor začel poskakovati. Zavpil je „Čebeljak je, kot ga ima moj brat!“

Andrej se je obrnil. „Saj jih ni več, samo eden je in tudi leteti ne zna, ker nima kril.“

Sara se je ustavila. Začela je šteti na prste: „Prvič: nima dlake, drugič nima brk, tretjič: nima perja, četrtrič: ne more dihati pod vodo, petič: nima zob, šestič: nima oklepa, sedmič: nima perutnic. Kaj naj bi to bilo? Pomagaj nama spet, Andrej. Povej, česa ima največ?“

Andrej je priprl oči in pomislil: „Kože, se mi zdi,“ je rekel končno.

„Kože?“ Sara je presenečeno zamežikala. „Kako naj bi imelo največ kože?“

Gregor je prevrnil kozolec in zavpil: „Zdaj pa vem! Uganil sem!“

„Povej!“ je zavpila Sara. „Hitro!“

„Kača je!“ je ponosno rekel Gregor. „Sama koža je je, od glave do repa, tako da je ima največ. Imam prav, Andrej?“

„Nimaš.“ Andrej je zmajal z glavo. „Še nekaj vama lahko izdam.“ Zasmel se je. „Plenice nosi.“

„Dojenček? Dojenčka ste dobili?“ je zavpila Sara.

„Tako je!“ je rekel Andrej. „Majhno sestrico. Ali ni to čudovito presenečenje?“

Hruška

Moj fant je v partizane šel in stala sva pod hruško, v pomladno noč je vrt cvetel, slovo jemal je Duško. Odšel je tja v srebrni mrak, skoz mejo se previnil, neslišen bil mu je korak in v hosti je izgini!

Grmelno je od vseh gora do naše male hiše, bilo pa mi je v dnu srca vse žalostneje, tiše. A list prinesel je pozdrav! Kako sem zadržala — „Pogumna bodi! Vse bo prav!“ Teda sem oživela.

In spet v pomlad cvetela je na našem vrtu hruška, pod njo se v travni greli je domača belouška, citronček, sončnati metulj, je k nji veslal veselo, pošiljal ji je v cvetje ulj čebelo za čebelo.

Takrat je fant prišel nazaj, obstal je spet pod hruško, položil prav pod njen sijaj je partizansko puško. Močno mi stisnil je roko, ob meni v travo sedel: „Hej! V tej jeseni bo lepo! S teboj bom hruške jedel!“

Če slišimo besedo orkester, so nam ušesa nenadoma polna glasbe in pred očmi zagledamo oder in na oderu glasbenike z glasbili in pred orkestrom dirigenta z dirigentsko palico v roki.

Orkestrom imamo več vrst. Imamo trio, v katerem igrajo trije instrumenti; kvartet, v njem so štiri instrumenti; pa kvintet, sekstet, oktet. Imamo komorne orkestre, pihalne orkestre, ki jim pravimo tudi godbe na pihala. Plesne orkestre, revijske orkestre, narodne orkestre. Vsak od teh igra posebno glasbo na svoj način.

Imamo tudi orkester, ki reglja ob poletnih večerih v vaški mlaki. Toda o njem ne bomo govorili, ker je to svojevrsten živalski orkester.

Govorili bomo o simfoničnem orkestru, ki je kralj vseh orkestru in igra najlepše in najtežje stvaritve skladateljev — simfonije. Simfonije so v glasbi nekaj takega kot v pisateljstvu romani.

Ne smemo pozabiti na operni orkester, ki igra v operi in spremlja pevce na odru. Vendar je operni orkester le manjši brat simfoničnega orkestra.

Ze sam pogled na simfonični orkester je veličasten. V nekaterih

basi. Ta skupina glasbil se imenuje godala, ker glasbeniki na njih godejo z loki, ki jih držijo v desnih roki.

Za violami so flavle, oboe, za njimi klarineti in oboe. To so pihala, ker glasbeniki vanje pihajo.

ORKESTER

simfoničnih orkestru je tudi do sto-dvajset glasbenikov. Na koncertih so oblečeni svečano, v frakih. Pred glasbeniki so stojala za note, pred orkestrom dvignjen prostor za dirigenta.

V prvi vrsti spredaj so prve violine. Za njimi se vstijo pari drugih violin. Pred dirigentskim podijumom, odrom, so notna stojala ali puliti viol. Poleg njih, desno od dirigentskega odra so puliti violončelov in na skrajni desni so zbrani kontra-

Desno od oboj so angleški rogovi in za njimi trombone, pozavne in tuba. To so trobala. Z njimi glasbeniki trobijo.

V zadnji vrsti orkestra imamo še talkala; tu so pavke, podobne velikim kottom za kuhanje perila, veliki boben, mali boben, činele, triangel, timpani, tamburini, gongi, zvonovi, ksilofon.

Ne smemo pozabiti na klavir, harfo, orgle. Tudi na celesto ne, ki je manjši klavir. Iz vsakega teh

instrumentov lahko glasbenik izva-bi večzvočje. Zato so že kar orkester v malem.

Ko vsi instrumenti zaigrajo skupaj, zazveni orkester polno, da spreletijo poslušalca mravljinca. Vendar ne igrajo vsi ves čas v en mah. Včasih prepustijo besedo le enemu instrumentu. Violini, klarinetu, rogu, oboi... Pravimo, da igra instrument solo.

Skladbe, ki so posebej pisane za solo instrumente, imenujemo: Koncert za oboo in orkester, Koncert za violino in orkester, Koncert za klavir in orkester...

Pred koncertom se orkester uglašuje, tako da se toni vseh glasbil izenačijo. Ton za uglašitev da vedno oboja. Uglaševanje je nekaj takega kot šolski razred, preden stopi učitelj vanj.

Dirigent dvigne palico, po dvorani vztrepeta glasba, polni srca poslušalcev in se širi v mogočen spev.

To je bilo davno, ko je deček Ringa napisal pismo deklici Raji. Takole: „Pri nas ni nič več lepo, ker si Ti odšla. Nič več se ne lovimo in ne skrivamo in meni je vseeno, če sije sonce ali ne. Le to bi rad vedel, ali Te bom še kdaj videl.“

In namesto pozdrava ji je v pismu poslal vzdih iz dna srca. Pisma pa ni dobro zapečatil in vzdih se je na dolgi poti do deklice iz pisma izgubil. Pomladne sape so ga odnesle s seboj in ko so zapihale preko gozdov in travnikov, so se gozdovi in rože in trave vznemirili in ljudje na polju so vzdihnil. Potem so drug drugega spraševali: „Zakaj vzdihuješ?“

„O, kar tako.“

Pomladne sape potujejo po svetu in ne nehajo pihljati in vzdih potuje z njimi in vznemirja zemljo in ljudi, da vzdihujejo — kar tako. Dečki in deklice pa vzdihujejo včasih iz dna srca. Če jih kdo vpraša, zakaj vzdihujejo, zardijo in nekateri si še z dlanmi pokrijejo oči. Njihovo srce se namreč že lepuje. Zato so nemirni in plahi.

V majhnem mestu ob široki kamniti cesti je živelo devet sester. Druga je bila lepša od druge, a ena med njimi je bila najlepša. Imela je kot noč črne lase. Sestre so jo imele rade in so ji izpolnile vsako željo.

Nekega pomladnega dne, ko je jasmin v vrtni ograji posebno lepo dehtel, je veter, ki je nosil s seboj vzdih, mršil sestram lase. Najlepša med njimi je vzdihnila iz dna srca. „Zakaj vzdihuješ?“ so jo vprašale sestre.

„Nekaj lepega bi rada.“

Prva sestra je odhitela in ji prinesla jasminov cvet. Spela ji ga je v črne lase, a deklica je le še globlje vzdihnila. „Nekaj lepega bi rada,“ je rekla in gledala daleč mimo sester.

Druga sestra je odhitela in ji prinesla rumeno piščico, ki je zašlo na gredo.

Najlepša sestra ga je rahlo podržala v rokah in je le še globlje vzdihnila. Položila ga je na gredo, naj se vrne k kolkji. „Kaj bi rada?“ so jo s skrbjo vprašale sestre.

„Nekaj lepega,“ je odgovorila in gledala mimo vseh.

Odhitela je tretja sestra in ji prinesla pisano žogo. Ze se je razveselila in jo vrgla visoko k soncu, a vloviti je ni hotela. Le še globlje je vzdihnila.

Še četrta sestra je šla in ji prinesla pisano ogrlico.

„Hvala,“ je rekla najlepša sestra, potem pa še globlje vzdihnila.

RINGA - RAJA

Sestre so se spogledale in niso vedele, kaj bi ji še prinesle. „Kaj bi rada?“ so jo vprašale.

„Zdaj sama ne vem več kaj,“ jim je odgovorila in gledala daleč mimo njih.

In z njo vred so vzdihnile vse. Pogledale so daleč in si zasenčile oči, da bi videle prav do tja, kjer se nebo dotika zemlje, kakor da bi nekoga pričakovale.

„Pojdimo,“ je rekla najmlajša, ki ni mogla ničesar dolgo razmišljati. Odprla je vrtna vrata in zbežala iz mesta na travnik.

„Ulovite me!“ je klicala sestra. To je bila njihova najljubša igra in igraje so prišle preko travnika v gozd, iz gozda na griček, z grička zopet v dolino. Med potjo so nabirale rože, klicale druga drugo, da bi se ne zgubile in šle kar naprej, dokler niso prišle skoraj do tja, kjer se nebo dotika zemlje.

„Slišite?“ je vzkliknila ena med njimi.

„Konji peketajo.“

Šle so v tisto smer in niso dolgo hodile, ko se je pred njimi razprostrela široka ravnina, ki ji ni bilo konca. Sredi

ravnine je rasel stoletni hrast in nad njim se je ustavilo sonce na jasnem nebu.

„Zdaj vem, kaj sem si želela,“ je rekla najlepša sestra, ki je imela kot noč črne lase.

„Videti sem hotela to široko ravnino, ki ji ni konca.“

„Da,“ so rekle sestre.

Konji so pekotali vedno bliže. Na konjih je jezdilo devet bratov. To so bili dečki iz hiše na oni strani gozdov. Urno so poskakali s konjev, privezali konje k hrastu in pozdravili deklice.

„Iskali smo široko ravnino, ki ji ni konca.“

„Tudi me smo jo iskale.“

„Poglejmo, kako je široka,“ je rekel najmlajši brat. Prijeli so se za roke, da bi jo premerili, pa je niso mogli. „Hooooooj,“ so zaklicali, da bi slišali, do kam se bo razlegel njihov glas. Dolgo so ga poslušali, potem je izzvenel.

V kolo so se strnili in zarajali, tedaj je zapihal veter z juga. Nosil je s seboj vzdih. Trava je vzvalovala, hrast je zašumel in konji so zarezgetali in se utrgali. Razkropili so se na vse strani. Dečkom in deklicam je zastal dih, kajti pred njimi in za njimi in po vsej ravnini so zrasli grmi cvetja. S cvetov so se dvignili pisani metulji in dečki in deklice so pohiteli za njimi. Nobenega niso ulovili, le razkropili so se in so bili že daleč vsaksebi.

„Kje si?“ so se klicali.

„Tukaj!“ so odgovarjali.

Iskali so se med cvetjem in se včasih ujeli za roke, zarajali in zopet pohiteli za metulji.

Pomladne sape niso nehale pihati in s seboj so nosile vzdih iz dna srca dečka Ringa, ki je nekoč, davno davno napisal pismo deklici Raji.

Na široki ravnini pa se še danes lovijo in skrivajo med cvetjem sestre z brati z one strani gozdov. Kadar se najdejo, zaplešejo ringaraja. Gotovo ste že uganili, da je nastalo to ime iz dveh imen, ki se lepo skladata!

Versuch einer komparativen Studie über die Fragen Südtirol und Südkärnten

Man hat in Österreich (und in Südtirol) eine richtige Scheu davor, das Südtirol-Problem und die Frage der Slowenen in Südkärnten miteinander zu vergleichen. Prof. Franz Matscher schreibt in einem im Auftrag der Studienkommission für die Probleme der slowenischen Volksgruppe in Kärnten verfaßten Bericht über „die Regelung über den Sprachgebrauch in Südtirol“: „Vorausgeschickt sei, daß die Situation im gemischtsprachigen Teil Kärntens mit derjenigen Südtirols kaum zu vergleichen, geschweidenn gleichzusetzen ist. In Südtirol macht der deutschsprachige Anteil etwa zwei Drittel der Bevölkerung aus. Der minimalste Anteil beträgt in ganz wenigen Gemeinden, so etwa in der Großgemeinde Bozen, etwa 30 Prozent.“¹ Gleichwohl kommen auch behutsame Experten bei der Behandlung von Details um eine parallele Betrachtung der beiden Probleme nicht herum. Prof. Weiter beispielsweise, wenn er im „Das österreichische Volksgruppenrecht seit dem Volksgruppengesetz von 1976“ gegen die Auffassung mancher Österreicher polemisiert, es handle sich bei diesem Komplex von Gesetzen und Durchführungs-Verordnungen um eine Art „Paket“ — im Sinne des 1969 zwischen Österreich und Italien vereinbarten „Südtirol-Pakets“.² Andererseits hat etwa der Publizist Franz Hieronymus Riedl in Zusammenhang mit dem Ortstafelsturm 1972 in den „Dolomiten“, der Südtiroler Tageszeitung, sehr umfassend über die Lage der Volksgruppen in Österreich und über die Entwicklung in Kärnten berichtet, ohne Südtirol dabei auch nur zu erwähnen.³ Dabei hätte sich gerade da ein Hinweis auf die den Politikern durchaus bewußte aber ebenso bewußt verdrängte politisch-moralische Reziprozität aufgedrängt: Was ich für meine Minderheit im fremden Staat — die Südtiroler also — verlange, muß ich — zumindest in angemessener Form — meinen Minderheiten im eigenen Staat gewähren. Staatspolitische Klugheit geböte sogar, die Minderheiten bzw. Volksgruppen im eigenen Staat besser und reicher mit Rechten und Einrichtungen auszustatten.

— sind im slowenischen Raum von Kärnten bis zur Adria sehr aufmerksam gelesen worden. Im einen Fall ging es zum Beispiel um die Frage, ob eine fremdsprachige und fremdnationale Schule in einem noch analphabetischen Dorf als Fortschritt anzusehen sei oder nicht. Im Fall der Kindheits Erinnerungen wurde ich hingegen sehr menschlich und sehr direkt angesprochen: da kamen Briefe aus dem Gailtal, aus Postojna, aus Kanada sogar, Briefe von Altersgenossen, die mir mitteilten, daß die Briefschreiber Gleiches oder Ähnliches erlebt hatten wie ich, auch in der er-

Claus Gatterer

sten österr. Republik, erst recht aber unter dem Nazi-Regime. Der Schluß, der daraus zu ziehen ist, liegt auf der Hand: zumindest für meine Generation, die unter Mussolini und Hitler aufgewachsen ist, für die die Muttersprache, die eigene nationale Kultur eine lange Jugend lang geistiges Schmuggelgut gewesen ist, war das Minderheiten-Los das Los von Brüdern, mag der eine slowenisch, der andere deutsch, ein dritter ladinisch über dieses Los geflücht haben.

Menschlich ist die Gemeinsamkeit da — nur ist sie vielfach verdrängt, verschüttet. Und somit politisch unwirksam.

Eine andere, schon politischere Erinnerung: als im Mai 1946 — während der Pariser Friedenskonferenz —

die Idee auftauchte, Südtirol zu teilen, den nördlichen Teil mit dem Pustertal und den Städten Bruneck und Brixen zu Österreich zu schlagen, wurde dies in der Führung der Südtiroler Volkspartei ernstlich erörtert. Man kam rasch überein, den Vorschlag abzulehnen. Ein sehr gewichtiges Argument brachte der spätere Senator Karl Tinzl vor: er meinte, die nach einer derartigen Teilung bei Italien verbleibenden Südtiroler würden einem ähnlichen Entnationalisierungsdruck ausgesetzt sein wie die Slowenen in Kärnten. Ich nehme an, daß Tinzl über die Slowenen in Kärnten von seinem römischen Parlamentskollegen Josip Vilfan und Engelbert Besednjak, mit denen er auch in faschistischer Zeit im Rahmen der Europäischen Nationalitätenkongresse zusammenkam, unterrichtet worden ist.

Eine andere Erinnerung bezieht sich auf die späten Fünfziger Jahre, als ich längst aus Südtirol nach Wien übersiedelt war. Der für Südtirolfragen zuständige Staatssekretär im Außenministerium Prof. Franz Schnitzer, der die damaligen Verhandlungen mit dem italienischen Botschafter zu führen hatte, bemühte sich, über die Wiener Zentrale der Österreichischen Volkspartei auf die Kärntner ÖVP einzuwirken, daß man den Slowenen weitgehend entgegenkomme und den Artikel 7 des Staatsvertrages von 1955 rasch und großzügig erfülle. Aber er stieß mit diesem Ansinnen bei der von Karl Schleiner auf den neuen, „deutschnationalen“ Kurs geführten Kärntner ÖVP auf Granit.

Diese Hinweise reichen aus, um den Versuch einer komparativen Studie, wie er hier unternommen werden soll, zu rechtfertigen. Sie zeigen indessen auch, daß bei den Südtirolern eine regelmäßige Beobachtung des Südkärnten-Problems nicht stattfindet. Wir müssen nun in die Jahre 1918, 1919, 1920 zurückgreifen, die für beide Teile — die Slowenen in Südkärnten und die Tiroler südlich des Brenners — historische Zäsuren bedeuten. Mit der Ziehung der neuen, nachhabsburgischen Staatsgrenzen wurden die Kärntner Slowenen und die Deutsch-Südtiroler Grenzlandvolksgruppen: jenseits der Grenze lebte ihr Muttervolk, den sie sich geistig und kulturell zugehörig fühlten.

Wir sollten uns hier die Frage vorlegen, wer nach dieser Grenzziehung in der psychologischen und politischen schwierigeren Position war. Die Südtiroler wurden aus dem Gefüge eines

Da ne bi prišlo do neljubih nesporazumov zaradi prevajanja dvomljivih prevajalcev iz slovenščine v nemščino, objavljamo naslednje predavanje znanega in priznanega publicista južnotirolskega porekla Clausa Gattererja v nemškem originalu. Morda bodo njegova razmišljanja tako dosegla tudi širši krog bralcev, predvsem tiste, ki jim primerjavo med Južno Tirolsko in južno Koroško toplo priporočamo.

Prof. Claus Gatterer je v Ljubljani predaval 21. aprila 1981 na povabilo oddelka za zgodovino filozofske fakultete v Ljubljani in Zgodovinskega društva. O predavanju smo že kratko poročali v zadnji številki. Predavanje objavljamo z dovoljenjem avtorja, ki se mu za njegovo prijaznost zahvaljujemo. — Ured.

Staates und eines Kron- bzw. Bundeslandes herausgerissen und einem fremden, fremdnationalen Staat einverleibt. Die Slowenen Südkärntens blieben zwar im Gefüge ihres Landes (viele hatten, um die Einheit Kärnten zu erhalten, in der Volksabstimmung für Österreich gestimmt), doch muß man wohl davon ausgehen, daß die österreichische Republik auch für sie ein zumindest neuer Staat war.

Italien akzeptierte im Friedensvertrag keine Schutzbestimmungen zugunsten der Minderheiten, die es sich nach dem Krieg einverleibt hatte, — neben den Südtirolern deutscher und ladinischer Muttersprache auch Slowenen und Kroaten. Hingegen konnten sich die Kärntner Slowenen auf Schutzbestimmungen im Staatsvertrag von Saint Germain berufen (Artikel 62 bis 69). Die Südtiroler konnten nicht ahnen, welche entnationalisierenden Überraschungen der italienische Nationalismus für sie bereit hielt: bis dahin hatten die Deutschtiroler, wengleich in bescheidenem Umfang, nur selber entnationalisierend operiert und eingewanderte Trientiner (oder Italienisch-Tiroler) zu Tausenden assimiliert. Anders die Kärntner Slowenen: sie waren mit den Zielen und den Techniken ihrer Deutsch-Kärntner Nachbarn seit langem vertraut (ähnlich wie die zu Italien geratene Slowenen und Kroaten mit den Zielen und Techniken der italienischen Bourgeoisie vertraut waren); es ist freilich anzunehmen, daß die Kärntner Slowenen hofften, auch im neuen Österreich würden sich ein Reichsgericht und eine nationalistisch nicht verhetzte Bürokratie für ihre Rechte einsetzen. Beide — Slowenen in Kärnten und Südtiroler — waren gleichermaßen mit hochtrabenden Versprechungen versorgt. Außenminister Tommaso Tittoni hatte, an Südtiroler und Slawen adressiert, unter anderem gesagt: „Italien hat eine überaus große moralische Verpflichtung... Die Bürger anderer Nationalität, die mit uns vereint sind, sollen wissen, daß wir jeden Gedanken an Unterdrückung und Entnationalisierung verabscheuen, daß ihre Sprache und ihre kulturellen Einrichtungen respektiert werden, daß ihre admini-

strativen Vertreter alle Rechte... genießen werden.“⁶ Ähnlich großzügig Landesversammlung am 29. Septemborgaben sich die Deutschkärntner, deren ber 1920 einstimmig beschloß, „daß sie den slowenischen Landsleuten ihre sprachliche und nationale Eigenart jetzt und alle Zeit wahren will.“

Diese Gegenüberstellung, die von der numerischen Stärke der beiden Volksgruppen absieht, könnte den irrigen Eindruck erwecken, die Kärntner Slowenen hätten sich 1918/20 in einer günstigeren Ausgangsposition befunden als die Südtiroler. Der wesentliche Unterschied lag — und liegt auch heute noch — im sozioökonomischen Bereich. In Südtirol war der gesamte Grundbesitz in Südtiroler Händen. Handel, Gewerbe, Industrie, Fremdenverkehr — alles war südtirolisch. Der Triester Historiker Fabio Cusin betont in diesem Zusammenhang in seiner „Antistoria d'Italia“: „Der italienische Kleinbürger empfand ein Minderwertigkeitsgefühl diesem geschäftigen, wohlhabenden, sauberen, fleißigen und gebildeten Südtiroler Bürgertum gegenüber, dessen Verachtung für den kleinen italienischen Glücksjäger begreiflich war; Italienisierung hätte für die Südtiroler Abstieg, Demütigung bedeutet.“⁷ Cusin schmeichelt den Südtirolern namentlich war deren Bildung anlangt, aber im Kern hat er recht.

Fußnoten

- 1 Franz Matscher, Die Regelungen über den Sprachgebrauch in Südtirol. In: Theodor Weiter, Die Kärntner Ortstafelkommission, Klagenfurt 1980, S 435.
- 2 Theodor Weiter, Das österreichische Volksgruppenrecht seit dem Volksgruppengesetz von 1976. Wien 1979. Seite 78 ff.
- 3 „Dolomiten“, Bozen, 25. Okt. 1972 und 24. November 1972.
- 4 Claus Gatterer, Erbfindenschaft Italien-Österreich, Wien 1972.
- 5 Claus Gatterer, Schöne Welt, böse Leut, Wien 1969.
- 6 Claus Gatterer, „Im Kampf gegen Rom“, Wien 1968, S. 311.
- 7 Fabio Cusin, Antistoria d'Italia, Milano 1970, S. 364.

(Dalje v prihodnji številki)

RADIO — TELEVIZIJA

AVSTRIJA 1

PETEK, 15. 5.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Ruščina — 10.00 Šolska TV — 10.30 Cirkus treh manež — 12.10 Color classics — HFK predstavlja — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Pan Tau — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.30 Mi — 19.00 Silke iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Oddaja xy — 21.10 Večer v modrem salonu — 22.10 Reklama in šport — 22.20 Nočni studio — 23.20 Oddaja xy — 23.30 Poročila.

SOBOTA, 14. 5.: 9.00 Poročila — 9.05 Angleščina — 9.35 Francoščina — 10.05 Ruščina — 10.35 Carl Michael Ziehrer — 11.55 Nočni studio — 13.00 Uredništvo — 15.00 Študentski film — 16.30 Domače kače — 17.00 Risanje — slikanje — oblikovanje — 17.30 rajl polnih skrivnosti — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Cirkus, cirkus — 19.00 Silke iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Heinz Conrads in njegovi prijatelji v palači Kinsky — 21.55 The Plank — 22.25 šport, amatersko evropsko prvenstvo v boku — 23.35 Poročila.

NEDELJA, 15. 5.: 11.00 Ura tiska — 12.00 Izobrazba v podjetju — 15.00 April odkriva Havaje — 16.40 Popaj, mornar brez strahu in plemstva — 16.45 Pes je pes — 17.15 Majster Eder in njegov Pumuckl — 17.40 Helmi — 17.45 Klub seniorjev — 16.30 Srečanje med živaljo in človekom — 19.00 Silke iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Othelleri, dunajski črnc — 22.00 Šalom — 22.05 šport z evropskim amaterskim prvenstvom v boku — 23.05 Poročila.

PONEDELJEK, 16. 5.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 TV kuhinja — 10.00 Tako delajo naša kazina — 10.15 Šolska TV — 10.30 Mogambo — 12.20 Oče in sin — 12.30 Čuda naše zemlje — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Spoznavajmo nevarnosti — preprečujmo nesreče — 17.30 Luna, luna, luna — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Ljudje in živali — 18.30 Mi — 19.00 Silke iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Ponedeljski šport — 21.05 „Ste vedeli, da...“ — 21.10 Profesionalci — 22.00 šport — 22.30 Poročila.

TOREK, 17. 5.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Angleščina — 10.00 Šolska TV — 10.30 študentski film — 12.00 Može brez živcev — Ponedeljski šport — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Tudi pošaliti se je treba — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Moda — 18.30 Mi — 19.00 Silke iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Ponedeljski šport — 21.00 šport — 23.00 Poročila.

SREDA, 18. 5.: 9.00 Poročila — 9.05 Tudi pošaliti se je treba — 9.35 Francoščina — 10.05 Šolska TV — 10.35 April je odkril Havaje — 12.15 Kritični magazin — 13.00 Uredništvo — 17.00 Vreča z zlatom — 17.30 čebelica Maja — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Oj ti ljubi oče — 18.30 Mi — 19.00 Silke iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Gostilna ob Temzi — 21.45 Politika, vera in človekove pravice — 22.30 Poročila.

ČETRTEK, 19. 5.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Šolska TV — 10.30 Gostilna ob Temzi — 12.00 Očetje kiamote — 12.15 Klub seniorjev — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Spozna-

vajmo nevarnosti — preprečujmo nesreče — 17.30 Napete pustolovščine ob zahodni obali Kanade — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Prosim k mizi — 18.30 Mi — 19.00 Silke iz Avstrije — 19.30 Peta žena — 21.15 Hitler in umetnost — 22.00 šport — 22.50 Poročila.

AVSTRIJA 2

PETEK, 15. 5.: 17.30 Izobrazba v podjetju — 18.00 Galerija — 18.30 Brez nagobčnika — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Izguba tradicij — 21.20 Politika v petek — Deset pred deseto — 22.20 Dežela pojtrašnjim — 0.00 Poročila.

SOBOTA, 14. 5.: 15.10 Politika v petek — 16.10 Zlati dialogi — 16.55 Kmet milijonar — 17.45 Kdo me hoče — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Nogomet — 19.00 Trailer — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Primer za ljudskega odvjetnika — 20.15 Tako kot smo mi bili — 22.15 Arizona — 0.10 Poročila.

NEDELJA, 15. 5.: 14.00 športno popoldne — 17.45 Poznate melodijo? — 18.30 Okay — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Tedenski pregled — 20.15 Onstran Edna — 21.15 Dinastija — Denver klan — 22.05 Mala nočna glasba — 23.00 Sto mojstrov — 23.10 Poročila.

PONEDELJEK, 16. 5.: 18.00 Znanje danes — 18.30 Spencerjevi piloti — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Doktor in ljube živali — 21.05 „Ste vedeli, da...“ — 21.10 šiling — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Ljubezen brez lujuz — 23.50 Poročila.

TOREK, 17. 5.: 17.45 Luna — 18.00 Orien-

tačija — 18.30 Spencerjevi piloti — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Dunajski klepet — 21.05 Dallas — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Klub 2 in poročila.

SREDA, 18. 5.: 18.00 Dežela in ljudje — 18.30 Spencerjevi piloti — 19.30 Čas v sliki in šport — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Umetnine — 23.05 Oko naredi sliko — možgani svet — 0.05 Poročila.

ČETRTEK, 19. 5.: 17.30 Šolska TV — 18.00 Po Avstriji — 18.30 Spencerjevi piloti — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Dalli, dalli — 21.50 Deset pred deseto — 22.10 Marxistične ideologije in vera — 22.30 Klub 2 ter poročila.

JUGOSLAVIJA

NEDELJA, 15. 5.: 9.30 Poročila — 9.35 Živ zav — 10.15 Bolnišnica na koncu mesta — 11.15 625, oddaja za stik z gledalci — 11.35 Čez tri gore: Oktet Haja — 12.00 Ljudje in zemlja — 13.00 „Znanje-ima-je“ — 14.00 Poročila — 14.20 Tržič: SP v motokrosu — 15.20 TV Kaseta — 16.00 Avtomobilski rally saturnus reportaža — 16.10 Naš kraj: Boštanj — 16.25 Tržič: SP v motokrosu-125 ccm — 17.20 Tuja krivda — 18.55 Ne prezrite — 19.10 Risan-ka — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Pasti — 21.25 športni pregled — 22.10 Izvirni-zlati griči hrvaškega zagorja — 22.35 Poročila.

PONEDELJEK, 16. 5.: 8.35 TV v šoli — 16.20 Kmetijska oddaja TV Novi Sad — 17.20 Poročila — 17.25 Učitelj — 17.55 Otrok in šola — 18.25 Obzornik — 18.45 Glasba za mlade — 19.15 Risanka — 19.30 Dnevnik — 20.00 Desident Arnož — 22.30 Poročila.

TOREK, 17. 5.: 8.35 TV v šoli — 17.40 Poročila — 17.45 Zbis — 18.00 Glasba narodov: Filipini — 18.25 Pasavski obzornik — 18.40 Mali svet — 19.10 Risanka

— 19.24 TV in radio najoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 20.00 Vzhodno od raja — 21.00 Aktualno — 21.40 Cigani Ivanoviči — 22.10 Poročila.

SREDA, 18. 5.: 8.35 TV v šoli — 17.20 Poročila — 17.25 Pedenjžep — 17.55 Šopek — poje komorni zbor RTV Ljubljana — 18.25 Kočevski obzornik — 18.40 Mosaic kratkega filma — 19.10 Risan-ka — 19.30 Dnevnik — 20.00 Film tedna: Prodajalna družine Lin — 21.25 Ali se med seboj dovolj poznamo — 22.10 Poročila.

ČETRTEK, 19. 5.: 9.05 TV v šoli — 17.50 Poročila — 17.55 Živali v gibanju — 18.25 Ljubljanski obzornik — 18.40 Mladi za mlade — 19.10 Risan-ka — 19.30 Dnevnik — 20.00 Tednik — 21.00 Francoski šanson s Catherine Sauvage — 21.25 Dolgo iskanje — 22.15 Poročila.

ORF — KOROŠKI RADIO SLOVENSKE ODDAJE

PETEK, 15. 5.: 14.10 Koroški obzornik — Dr. A. Feinig: Domača imena — Veselo naokrog.

SOBOTA, 14. 5.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

NEDELJA, 15. 5.: 7.05 Duhovna misel — Naj pesmika naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 16. 5.: 14.10 Koroški obzornik — Zborovska glasba (posnetki prireditve „Dežela ob Dravi“ v Dobri vasi 17. 4.) — 2. oddaja.

TOREK, 17. 5.: 9.30 Pisani svet — 14.10 Koroški obzornik — Jazz za vas.

SREDA, 18. 5.: 14.10 Koroški obzornik — Da jih ne pozabimo — Za starejše letnike.

ČETRTEK, 19. 5.: 14.10 Koroški obzornik — J. Ferk: Glasba P. Zidarja.

- ŠPORTNI VESTNIK - ŠPORTNI VESTNIK -

SAK - Možberk 1:0

Z zmago na domačem igrišču si je Slovenski atletski klub izgradil svojo vodilno pozicijo v vzhodni koroški podligi. Trenutno ima že 6 točk prednosti pred moštvi iz Treibacha in Šmihela, kar je še boljši kot prejšnji teden, ko je bil Šmihel s petimi točkami manj na drugem mestu. Šmihel je po dobri igri proti ASV (0:0) osvojil le eno točko in zato spet zdrknil na tretje mesto za Treibach, ki je v Velikovcu zmagal s 5:3.

Pet tekem pred koncem spomladanskega prvenstva je situacija za zasledovalce slovenskega moštva že skoraj neizgledna. Vsak računa s tem, da bo SAK v naslednji sezoni igral v koroški ligi. Funkcionarji in igralci SAK pa se zavedajo odgovorne naloge. Po igri v nedeljo je npr. dejal sekcijski vodja Kordeš, da je razvoj, ki ga je doživel Feldkirchen svarilo za SAK. Feldkirchen je namreč vodil v koroški ligi dolgo časa s petimi točkami prednosti, v zadnjih treh igrah pa so sledili trije porazi in trenutno je Feldkirchen na 2. mestu, Lienz pa vodi z istim številom točk, a z boljšim razmerjem golov.

SAK bo igral še proti KAC, Treibachu, Šentandražu, Wolfsbergu in

Velikovcu. Iz teh petih tekem si mora priboriti še 4 točke, kar ne bi smela biti pretežka zadeva, vendar se igralci sami zavedajo, da je najboljša, če si te točke naberejo čimprej.

Tekma proti Možberku je bila kljub slabemu vremenu na dokaj visokem nivoju, SAK je s svojim tehničnim znanjem prišel do nekaj več učinkovitih možnosti kot gostje, ki so se z vsemi močmi branili in imeli v golmanu enega najboljših svojih igralcev. Odločilni gol je v 17. minuti prispeval Martin Hobel, ki je proti koncu igre imel še dve dobri možnosti. Zabeležiti pa je še treba, da se je v tej igri Lušnik pokazal s svoje dobre strani, ko se je več boril kot ponavadi in ko je z dobrimi podajami v sredino poskrbel za marsikatero nevarno situacijo pred nasprotnikovim golom.

Postava: Mrkun; Sadjak, Lampichler, Woschitz, Salkič, Lazarevič, Velik (80. S. Hobel), M. Hobel, Lušnik, Zablatnik, Kreutz.

SAK pod 23 : Možberk pod 23 3:2
SAK ml. : Borovlje ml. 2:3
SAK šolarji : Neca šolarji 3:0

Koroška mladina sodelovala pri štafeti bratstva in enotnosti

Koroška slovenska mladina je v okviru Pohoda „Po poteh partizanske Ljubljane“ sodelovala pri štafeti bratstva in enotnosti s petimi moštvi. Fantovske ekipe so dosegle v teku 3x1000 m med 16 moštvi sledeče rezultate: 9. Zvezna gimnazija za Slovence (Jenšac, Ogris, Sabotnik) 8.53.49, 12. Dijaški dom SŠD Celovec I

(Brumnik, Kumer, Karničar) 9.24.15, 16. Dijaški dom SŠD Celovec II (Zupanc, Mlečnik, Blajs) 10.03.00.

Dekleta pa so med 13 moštvi dosegla na progi 3x600 m sledeča mesta: 11. Zvezna gimnazija za Slovence (Duller, Gabriel, Ortowitz) 5.30.48, 13. SSK Obir (Smrtnik Zita, Brumnik, Smrtnik Marica) 5.48.46

10. SVETOVNO PRVENSTVO MOTO-CROSS TRŽIČ

I.M.N. 23/6
15. 5. 1983

TRŽIČ - SLOVENIJA - JUGOSLAVIJA

Ob 35-letnici obstoja Avto moto društva Tržič vabijo organizatorji za prihodnjo nedeljo na jubilejno 10. svetovno prvenstvo moto-crosa v Tržič. Prireditev, na kateri se bodo pomerili mojstri iz 18 držav, bo potekala po sledečem programu:

sobota 14. 5. od 15.15 do 17. ure uradni kvalifikacijski trening
nedelja 15. 5. od 9. do 9.30 ure neuradni trening, od 9.40 do 10.40 uradni trening z merjenjem časa, od 14.30 do 15.15 start 1. vožnje plus dva kroga, od 16.30 do 17.15 start 2. vožnje plus dva kroga, ob ca. 18. uri podelitev nagrad najboljšim tekmovalcem.

BINKOŠTNI PLES

prireritelj: KPD Drava, KM Zvabek kraj: gostilna Hafner v Gornji vasi čas: 22. 5. 1983, 20.30

Igra ansambel „Koroški odmev“. Opolnoči nastopa ansambel „Energija“. Za srečolov so pripravljene lepe nagrade.

KONCERT

prireditelj: KPD Planina v Selah kraj: farna dvorana v Selah čas: binkoštni ponedeljek 23. 5. 1983, ob 14.00 uri

Nastopajo: oktet Jelovica iz Škofje Loke in deklški zbor iz Sel

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA

vabi na premiero socialnokritičnega filma Prežihovega Voranca

„SVETNEČI GAŠPER“ v četrtek 19. maja 1983 v avli slovenske gimnazije.

Po filmu bo možnost diskusije. Navzoča bosta tudi režiser Janez Droz in glavni igralec Mitja Sipek.

DARUJMO RDEČEMU KRIŽU, DA BO LAHKO SPET POMAGAL.

Kot vsako leto ima koroški Rdeči križ tudi letos ves mesec maj do vključno 5. junija tega leta svojo tradicionalno denarno nabiralno akcijo, brez katere bi bilo karitativno delovanje te ustanove zelo otežkočeno. Zato vas pozivamo:

„DARUJTE ZA RDEČI KRIŽ“

Krajevno združenje Zveze slovenske mladine Železna Kapla vabi na IZLET V SLOVENIJO

(Kranjska gora — Trenta — Kobarij — Lipica — Postojnska jama) v soboto 28. in nedeljo 29. maja 1983 Prijave: pri Helgi Dobajc, Posojilnica Železna Kapla, tel.: (0 42 38) 231 Cena: 610 šilingov (prevoz in dvakratni polpenzion)

SLOVENSKI ATLETSKI KLUB

vabi na prvenstvene tekme

V SOBOTO 14. 5. 1983

KAC - SAK

ob 17.45 uri

KAC „pod 23“ - SAK „pod 23“

ob 15.45 uri

DSG Borovlje ml. - SAK ml.

ob 15.00 uri

V NEDELJO 15. 5. 1983

SAK šol. - Austria šol.

ob 18.00 uri

Prisrčno vabljeni!

Koroška vzhodna podliga:

1. SAK Celovec	21 14 5	2 46:17 33
2. Treibach	21 9 9	3 33:23 27
3. Šmihel	21 12 3	6 32:23 27
4. AVS	21 9 7	5 30:24 25
5. KAC	21 8 9	4 25:22 25
6. Možberk	21 8 7	6 29:16 23
7. Breže	21 7 6	8 40:34 20
8. Wolfsberg	21 8 4	9 26:28 20
9. Dobrla vas	21 7 5	9 33:34 19
10. Šentandraž	21 6 7	8 27:28 19
11. Zrelec	21 5 8	8 29:34 18
12. Velikovec	21 3 9	9 31:32 15
13. Sinča vas	21 2 8	11 16:50 12
14. Grabštanj	21 2 7	12 26:58 11

V Sekiri bo v nedeljo šahovski četverboj

V nedeljo 15. maja 1983 se bo s pričetkom ob 9.30 uri začel v hotelu Korotan v Sekiri ob Vrbskem jezeru IV. šahovski četverboj, ki se ga bodo udeležile 10-članske ekipe Nove Gorice, Pirana, Poleta iz Trsta in Slovenske športne šahovske zveze iz Celovca. Šahovski četverboj je ena izmed oblik povezovanja šahistov treh sosednjih dežel, v okviru katerega je najpomembnejša prav gotovo šahovska interliga prijateljstva, ki se bo začela 29. maja 1983 v Solkanu pri Novi Gorici.

Pokrovitelj šahovskega četverboja v Sekiri je Slovenska športna zveza, ki ji je uspelo pridobiti kot sponzorje turnirja Tovarno celuloze Obir (Rebrca), Slovenski vestnik, Posojilnica Celovec, firma BRERARO ter TOPSPORT iz Pliberka.

Tekmovanje, ki bo izvedeno po Bergerjevem sistemu bo zaključeno približno ob 13. uri.

ZADNJA VEST:

V Pliberku 70 delovnih mest manj

Po požaru leta 1981 si pliberško podjetje Stefitz („Feste-Schlafcomfort“) gospodarsko ni več opomoglo, zato so po sklepu deželnega sodišča začeli 9. maja pripravljati izravnavo podjetja. Začetek prihodnjega tedna bo prva tozadevna obravnava.

Menjava denarja

Stanje v sredo 11. maja 1983

Za 100 din dobite	18.00 šil.
Za 100 din plačate	23.00 šil.
Za 100 lir dobite	1.15 šil.
Za 100 lir plačate	1.24 šil.
Za 100 mark dobite	694.00 šil.
Za 100 mark plačate	710.30 šil.

ZAHVALA

Naša dolgoletna sodelavka, gospa

Ludmila Volk

iz Šentilja nas je 29. aprila za vedno zapustila.

Bila je v izpolnjevanju njenih dolžnosti zvesta sodelavka in nam vsem za zgled.

Družina Otto Bulfon
in sodelavci hotela Casino

3. SREČANJE SLAVISTOV LJUBLJANE IN CELOVCA:

Tudi o pomenu Koroške za razvoj slovenskega jezika

Književnost za časa reformacije bo centralna tema 3. srečanja slavistov univerz v Celovcu in Ljubljani, ki bo od četrta 26. maja do sobote 28. maja 1983 na celovski univerzi. Na srečanju, katerega se bo udeležilo skupno 20 strokovnjakov slovenščine in ruščine iz Slovenije, Koroške in Nemčije, ne bodo obravnavali zgolj jezikovno- in literarnoznanstvena vprašanja, temveč bodo med drugim poljudno znanstveno obravnavali tudi pomen Koroške za razvoj slovenskega jezika.

Letošnje srečanje slavistov je sad večletnega dobrega sodelovanja obeh univerz, ki se je začelo že ob ustanovitvi univerze, in ki so ga pred dvema letoma utrdili tudi v pogodbeni obliki. Prvo tovrstno srečanje je bilo leta 1979 v Celovcu, drugo pa leta 1981 v Ljubljani.

Sodelovanje na ravni slavističnih inštitutov je svojčas začel v Celovcu prof. Alexander Issatschenko, trenutno pa ga nadaljujeta prof. Rudolf Neuhäuser in Gerhard Newekowsky.

Program prvega dneva obsega predavanje o literarnem programu slovenskega in hrvaškega protestantizma, o jeziku, ki so ga uporabljali protestantski pisci, o razmerju humanizma in reformacije ter

analize Trubarjevega katekizma ipd. Prvi dan bodo predavali Gerhard Newekowsky, Martina Orožen, Klaus Olof, Breda Pogorelec, Gerhard Birkfellner, Primož Simoniti, Jože Koruza, Jože Rajhman, Edmund v. Trotsenburg in Janez Rotar.

Jezikovnoznanstvenim in literarnoznanstvenim temam se bodo dan navrh posvetili Rudolf Neuhäuser, France Bernik, Boris Paternu in Andreas Leitner. Slovnica vprašanja pa bodo zadnji dan obravnavali Jože Toporišič, Heinz-Dieter Pohl, Tilman Reuther, Janez Dular. Z referatom o slovenskem pogovornem jeziku na Koroškem pa bo Toni Schellander zaključil tridnevno srečanje slavistov.

ZVEZA KOROŠKIH PARTIZANOV

obvešča, da je z začetkom maja spet odprt

muzej NOB pri Peršmanu

Dežurna služba je vsako soboto in nedeljo ter ob praznikih od 10. do 17. ure. Skupine, izletniki ali šolske ekipe, ki želijo muzej obiskati med tednom, se naj obrnejo na Zvezo koroških partizanov ali Zvezo slovenskih organizacij na Koroškem, Celovec, Gasometergasse 10, tel. 0 42 22 / 32 5 50, kjer bo poskrbljeno za osebo, ki bo vodila po razstavi.

Ob tej priložnosti ponovno opozarjamo na spominski dom pri Peršmanu, kjer je urejena zbirka dokumentov o preganjanju in trpljenju naših ljudi v času nacizma ter o velikem prispevku koroških Slovencev v oboroženem boju proti fašizmu.

OBIŠČITE SPOMINSKI DOM PRI PERŠMANU!

Podprite naše delo s prostovoljnimi prispevki!

Vse antifašiste, somišljenike in prijatelje protifašističnega narodnoosvobodilnega boja na Koroškem prosimo, da finančno podprejo realizacijo našega programa za leto 1983, to so: ureditev partizanskih grobišč in spomenikov ter izvedba še potrebnih del na Peršmanovem spominskem domu.

Obračamo se na vse prijatelje in antifašiste s prošnjo, da bi po svojih močeh podprli naša prizadevanja. Prostovoljne prispevke vplačajte oz. prenakajite na Posojilnico Železna Kapla, konto št. 4105 pod označbo „Peršman“.

Zveza koroških partizanov

Slovensko planinsko društvo Celovec in Slovensko prosvetno društvo „Obir“ vabita na

DIA-PREDAVANJE

o ženski alpinistični odpravi v Pamir

v petek 13. maja 1983 ob 20. uri pri Kovaču na Obirskem.

Predava: udeleženka odprave Marija Frantar iz Ljubljane

Zaradi pomanjkanja prostora nismo mogli objaviti vseh prispevkov. Prosimo naše sodelavce in bralce za razumevanje.

V Galeriji Tinje razstavlja še do 28. maja 1983 akademski slikar Franž Zupet-Krištof iz Ljubljane.

Slovensko planinsko društvo Celovec vabi na

DELOVNO AKCIJO

na Bleščeči

v nedeljo 15. maja 1983

Zbirališče na Kopanju ob 9. uri (gostilna Türkenkopf) nato skupen odhod na Bleščečo.

Prinesite po možnosti s seboj plastične vrečke!

Slovenski VESTNIK

Izdajatelj in založnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, 9020 Celovec, Gasometergasse 10.

Uredništvo: 9020 Celovec, St.-Ruprecht-Str. 19/IV, tel. 0 42 22 / 54 0 42, teleks 42086 sindok a.

Uprava: 9020 Celovec, Gasometerg. 10, tel. 0 42 22 / 32 5 50.

Tisk: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje